

Župnik in glasbenik Don Kosto (Jer/nej/ko) SEL/J/AK*

Poskus pregleda temeljnih podatkov – biografije in bibliografije

Zelo malo je relevantnih, pisnih dokaznih podatkov, kajti edino tovrstno gradivo se je ohranilo na naslovu nečaka Milana Seljaka, ki pa je (po njegovem ustnem pričevanju) pogorelo in zato je od dokumentacije o J. Seljaku ostalo bore malo.

Rojstna hiša D. Kosta Seljaka v Sovri 2 pri Žireh danes (Foto: F. Križnar)

Prepis (matične) *Rojstne knjige* za župnijo (župnijski urad) Žiri (prim. *NšaL*, Ljubljana, 10. maj 2002) na str. 200 pod zap. št. 62 dokazuje Seljakovo rojstvo: roj. 23. avgusta 1893 v Žireh, Sovra 3; pod imenom Bartholomäus posvečen v mašnika, frančiškana v maju 1917. O starših pa še tole: oče Franz Seljak (iz Ljubljane, ?) in mati Marian-

na Maček (?); in »Paten« (nem. botra): Martin Gantar in Franzisca Novak (oba iz Ljubljane, ?); krstni župnik (= »Pfarer«) je bil Josef (alias Jožef) Pog-nar, pa še podpis vpisovalca (-ke): Ag-nes Albrecht.

Don Kosto Sel/j/ak, fotografiran 12. julija 1939 v rodni Sovri pri Žireh

* Posebni zahvali sem dolžan prvemu informatorju in pobudniku za to razpravo Mihi Nagliču (Žiri) in Sel/j/akovemu nečaku Milanu Seljaku (Sovra pri Žireh), ki mi je priskrbel tako edino (ohranjeno) gradivo in bil prvi, ki je tekst tudi prebral in (deloma) dopolnil oz. popravil! Prav zato omenjeno razpravo posvečam prav njima: torej žirovskima prijateljema: »polihistorju« Mihi Nagliču in župnikovemu in glasbenikovemu nečaku g. Milanu Seljaku; obema iskrena hvala za vse, kar sta v tem primeru storila še za enega Žirovca, ki je s svojim življenjem in delovanjem ter nenazadnje opusom pogledal v širni svet in s tem tako Žirovcem kot širšemu občestvu zapustil še en kamenček v mozaik obče človeške (glasbene) ustvarjalnosti.

V prepisu *Knjige umrlih* (str. 38; pod zap. št. 9; na istem naslovu: Nšal, Ljubljana, za župnijo Mošnje na Gorenjskem, kamor /so očitno/ Brezje /takrat/ spadajo (-le), pa stoji še podatek, da je Don Kosto (Jer/nej/ko) Sel/ĵ/ak umrl 12. junija 1968 na Brezjah št. 72 v Frančiškanskem samostanu in da je bil tam, čez dva dni, na njihovem župnijskem pokopališču 14. junija (1968) tudi pokopan kot »Don Kosto - Jernej Seljak, zlato-mašnik in župnik v pokoju.« O starših tokrat niso vpisani (ponovljeni) podatki, prav tako niso vpisana (posebna) sporočila. O njegovi starosti pa stoji še tole: 74 let, roj. 24. 8. 1893 v Žireh, in še vzrok smrti: »carcinoma ventric« (rak na dvanajstniku). Še pred smrtjo je bil »previden z vsemi zakramenti«, pokopal oziroma zadnji zakrament je opravil dekan in župnik na Breznici, g. Anton Petrič, pokopan pa je bil na (osrednjem) brezjanskem pokopališču. Vpis Dona Kosta v *Knjigo umrlih* izgleda takole:

Edini, ki se ga je doslej »lotil«, je bil (novejši) žirovski »polihistor« Miha Naglič v svoji več let trajajoči nadaljevanki *Po ljudeh gor, po ljudeh dol* (Terenski ogledi za Gorenjski biografski leksikon) v *Gorenjskem glasu* od leta 1998 dalje. Tam mdr. piše (prim. *Gor glas*, 15. 5. 1998, str. 26, 5. del), da:

Družina Sel/ĵ/akovih (Don Kosto sedi na desni)

»... je bila 'hiša odprtih vrat', obiskov, ki so se v njej zvrstili, najbrž sploh ni mogoče prešteti. Po glasbeni obdarjenosti in gostoljubnosti je Milan (Seljak, op. avt.!) podoben stricu Jernejku. To je bil JERNEJ SELJAK, duhovnik in skladatelj. Rodil se je 13. avgusta 1893 pri Abrahtu v Sovri, umrl 12. junija 1968 v samostanu pri sobratih frančiškanih na Brezjah, kjer je tudi pokopan. Po stari navadi je bil eden od sinov na kmetih namenjen za duhovnika. Narobe je bilo le to, da bi bil za to zahtevno delo bolj primeren brat Anže (Janez). Abrahov Jerenjko ni bil samo-

tar, užival je v družbi, po značaju dobričina. Izvrstno je ob slovenščini, hrvaščini in latinščini obvladal nemščino in italijanščino, pozneje se je naučil še angleščine in esperanta. Bil je majhne postave, suh in 'zaručen' (skodranih las), hodil je hitro kot veter. Svojega 'športnega' značaja ni skrival; s svojimi mladimi župljani je igral nogomet, ponavadi je bil za vratarja. Nazadnje je bil na Brezjah za spovednika. Ko se je prišel spovedat njegov nečak Ivan (Milanov brat), ga je kar prekinil, ga odvezal grehov in naročil: 'Povej mami, da pridem na zelje!' Tega (in repo) je imel silno rad.

Žirovci so mu rekli 'Abrahov patrček', njegovi farani v Janjini pa 'Don Kosta.' Oče Konstantin je bilo njegovo frančiškansko ime. Po škofijski gimnaziji in bogoslovju v Ljubljani je novo mašo pel v Žireh, 27. maja 1917, na binkošno nedeljo. 'Radi vojne je vsaka druga slovesnost izven cerkve, tako pogostitev itd., odpadla'. Tako v župni kroniki. Bil je pri frančiškanih v Dubrovniku, tistem znamenitem samostanu na Stradunu, pod Minčeto, ki slovi po srednjeveški lekarni, knjižnici in impozantnem notranjem dvorišču (klavstrum). Pozneje je postal župnik v Janjini na polotoku Pe-

podatkih poslano iz Cavtata (pri Dubrovniku)³. Naslednje leto je J. Sel(j)ak pisal spet CG (L. 52/1928, št. 1 - 2, str. 27 - 28) spet v *Dopise* iz Kune in to kar dvakrat⁴. Istega leta se je hkrati oglašil še v »Prelovčeve« *Zbore* (L. 4/1928, št. 2, str. 14; 1. 4. 1928) iz Cavtata⁴. Še proti koncu teh letnikov (oziroma že v naslednjem koledarskem letu) pa je spet pi-

³ - **Kuna**, g. urednik! Dne 8. decembra smo praznik Brezmadežne praznovali v naši cerkvi z vso slovesnostjo. Nastopil je prvokrat »Omladinski zbor.« Šolski otroci, 58 po številu, so dovršeno odpeli 12 pesmi iz Vaše (Stanko Premrl!) *Ljudske Pesmarice* in iz Duganove in Novakove pesmarice. Posebno sta ljudstvu ugajali št. 11 in št. 12 od dr. Kimovca. Tako so bili zastopani slovenski in hrvatski glasbeniki in navdušeni prijatelji ljudske pesmi. Marsikateremu so prišle solze radosti. Posebno je treba pohvaliti pozornost in disciplino. Slišalo se je od inteligentnih oseb: »Tako petje je najlepše; to je pobožna molitev, tako lepo še nikoli ni bilo!« Zadovoljnost šolske mladine po eni ter zadovoljnost ljudstva po drugi strani me je nagnila, da bom odslej naprej navdušeno delal za »ljudsko petje«. Vidim, da moj veliki trud ima na tej poti pravi uspeh in posebni blagoslov z nebes. To je bil naš »koncert ljudske pesmi.« Tako pesem osvaja sleherno srce le količjak čuteče duše.

Dne 18. decembra imamo kolavdajcio krasnih orgel. Dne 27. decembra pa slovesni cerkveni koncert. Pozdravljeni! *Vaš vdani p. Kosto Seljak.*

Kuna (Dalmacija), 10. januarja 1929. - Božične praznike smo letos obhajali tukaj s posebno slovesnostjo, kot »stari« pravijo, da še nikoli ni bilo tako lepo. Krasna božična (Premrllova) »*Le spi, le spi*« se je veličanstveno glasila (na našem koru), obenem pa nežno ljubeče in proseče, da nas božje milo Detece ohrani v svoji milosti. Kako lepo se je dalo izvesti. Orgelsko spremljevanje je prišlo do popolne veljave na naših divnih orglah, ki jih je ravno pred božičem mojster Holub temeljito popravil. Orgle so po svoji vrednosti in lepoti registrov druge v Dalmaciji, Riegerjevo delo. Petje, podobno kot pri nas, je bilo tudi v župni cerkvi. Medtem smo pa poslušali isto pesem na treh podružnicah. Vsaka podružnica ima svoj zbor od 20 - 30 pevcev. Bilo je pravo tekmovanje. Peli smo tudi Premrllovo *Božično št. 1*, Sattnerjevo št. 4, 5. Ene kot druge so našle pri ljudstvu silno zanimanje. Peli smo s hrvatskim besedilom.

Mašo smo peli VIII. *Koralno de Angelis, Sanctus, Griesbacherjev, Benedictus in Agnus Dei* Premrllov iz »*Missa brevis*«. Vas Potomije (podružnica) je imela še celo svoj orkester, kar je posebno povečalo letos vso slovesnost za božične praznike. Orkester je nastopil v cerkvi prvokrat. Vas Pijavičino je dobila ravno pred božičem krasen harmonij od tvrdke Jenko v Št. Vidu nad Ljubljano (Slovenija) in to hramonij z 10 registri in ameriškega sistema. Stane samo 4.800 Din. Harmonij je v vsakem oziru odlično delo. Cena prav umerjena. Delo samo solidno. Glasovi zelo malo doneči. Štirje glasbeniki - strokovnjaki so se o harmoniju zelo laskavo izrazili, kar služi na čast g. mojstru Jenku. Omenim naj še to, da sem pri istem mojstru naročil iste vrste harmonij s 10 registri za Konavle v Dalmaciji. Druge božične pesmi hrvatske, do 11 po številu, je pel ves narod, torej »ljudsko petje« tako ganljivo in pobožno, da se je orosilo marsikatero oko s solzami s prošnjo, da nas nebeško Detece enkrat sprejme v svoj večni Betlehem.

P. Kosto Seljak.

⁴ - **Cavtat**, pesem je v Dalmaciji našla popolno priznanje. Leta 1920 sem na Kuni ustanovil pevski zbor, najprej deški, potem moški in končno mešan zbor. V začetku smo peli največ zborov iz *Mohorjeve pesmarice*. Pevci so imeli veselje, prihajali so požrtvovalno in točno k številnim vajam. Drugi zbor sem ustanovil na Orebiču, na koncertih v mestu je imela slovenska pesem odlično mesto. Slednjič sem z zborom v Cavtatu prirejal lepe koncerte, na katerih smo večinoma izvajali svetne in cerkvene skladbe slovenskih skladateljev Aljaža, Hubada, Kimovca, Premrla, Prelovca, Sattnerja, Vodopivca in Železnika. Peli smo preproste pa tudi težje skladbe. Poslušalcem sta ugajali najbolj Sattnerjeva »*Pogled v nedolžno oko*« in Prelovčeva »*Oj, Doberdob*«. Zbor sem teoretično izobrazil po Bajukovi šoli, zato sem se lahko lotil tudi modernih zborov. Naše delo je uspešno, slovenska pesem je našla med glasbeno sposobnimi Dalmatinci popolno priznanje.

P. K. Seljak.

Fragment iz Župnijske kronike v Janjini, 1. knjiga 1895-1999, str. 86, ki prinese nekatere nove podatke (letnice) iz župnijskih in delovnih postaj Dona Koste v Dalmaciji

Fragment iz Župnijske kronike v Janjini, 1. knjiga 1895-1999, str. 86, ki prinese nekatere nove podatke (letnice) iz župnijskih in delovnih postaj Dona Koste v Dalmaciji

sal v *CG* (L. 51/1928, št. 9 - 10, str. 156-57) iz Kune⁵. J. Sel(j)ak se je oglasil tudi v zborovsko revijo *Pevec* (L. 8/1928, št. 11-12, str. 69-70) iz Kune v rubriko »Razne vesti⁶«. Sledila je krajša, skoraj 2-letna pavza in v *CG* ga spet lahko prebiramo »še« l. 1930 (L.

⁵ Kuna. Gosp. Urednik! Prepričan sem, da boste tako prijazni ter uvrstili ta dopis v Vaš lepi »Glasbenik« (= CG). Pošiljam dopis posebno zato, da vidi slovenska javnost, kako močan odmev je našla naša slovenska pesem v solnčni Dalmaciji. Težka in trnjeva je pot, po kateri grem, ali ima tolažilno stran: uspehi so tu. Doslej sem zasnoval 8 zborov in »Omladinski zbor« na Kuni je že deveti! V Cavtatu sem imel najboljši cerkveni zbor v Dalmaciji. Imeli smo kar štiri krasno uspele koncerte. Zastopana je vedno bila slovenska umetnost s hrvatskim prevodom (besedilom).

Od 16. do 23. junija sem imel glasbeni tečaj v Vignju po Bajukovi metodi. - Naučili smo se temeljito v teh dneh: Jobstovo »Ljubečih src pozdrave.« Premrl: »Božično« št. 1. Sattner: »Planike« št. 3.

Dne 22. julija sem pa imel tukaj cerkveni koncert in smo peli med drugim sledeče: Jobst: »Trem kraljem,« »Ljubečih src pozdrave,« »Mašna« št. 4. Kimovec: »Srce Kraljevo (Glasbenik; CG). Mav: »Kraljica angelska.« Premrl: »Sem kakor oljka ...,« »Za goro že solnce hiti,« »Mašna« št. 1. Sattner: »Planike« št. 1 (I. del), »O Jezus moja sreča« (Glasbenik; CG), »Zabredli smo z nebeških cest ...,« najnovejšo! Železnik: »Marijina« št. 4, »Molči zemlja ...!«

Vse to je bilo izvedeno točno. Ljudstva vse polno, vključno z neznanimi vrstni, sledili so pojedinim točkam pozorno. Zanimanje za slovensko glasbo je nepopisno! Poskočno pesem bomo kmalu popolnoma izrekli iz svetišča, namesto nje pa zveni prava cerkvena pesem: molitev, polna globine, molitev (slovenskih) skladateljev, ki je pobožna in vsebinsko globoka.

Trudim se, da biseri najnovejše glasbene umetnosti ne ostanejo skriti in nepoznani južnim narodom. Na tej poti sem jih našel, ki mi pomagajo in znatno podpirajo moje glasbeno stremenje. Njim kakor tudi mojim pevcem: Bog plačaj! Vi pa, glasbeni delavci, pogumno naprej, ker našli boste v duši in v srcu naroda zaslužen priznanje in spoštovanje.

P. Kosto Seljak.

⁶ Dopis s Kune (Dalmacija). Moj prvi zbor v Dalmaciji je »Omladinski zbor« na Kuni, ustanovljen koncem l. 1919. Najprej sem začel s temeljitim poučevanjem v šoli. Pozneje sem ustanovil moški zbor od 48 pevcov, slednjič ženski zbor 26 pevk. Odlični glasbenik dr. Božo Depolo, župnik, ki ima vso glasbeno naobrazbo in krasen bariton, mi je povsod pomagal, toliko pri skušnjah kot pri nastopih. V cerkvi smo peli različne koralne maše in maše drugih, večinoma samo slovenskih skladateljev. Na odru in v pevski dvorani pa se je imenitno glasila slovenska pesem z orglami ali s hrvatskim besedilom. Posluževali smo se »Mohorjeve pesmarice«, »Pevcem« (pravilno: »Pevca«!) kakor tudi »Novih akordov.« Od priproste pesmi smo dospeli do težjih skladb. V »Mohorjevi pesmarici« smo poiskali vse najlepše. Solospeve smo peli: »Osmero samospevo«, vse po redu (Pavčič), samosp. Oskar Dev, samosp. Foerster in iz »Novih akordov« dva Sattnerjeva samospeva. Najlepše znamenje, kako je ljudstvo bilo navdušeno za tako pesem, je to, da smo morali včasih na pozornici po dvakrat do trikrat ponoviti isto pesem.

Skozi štiri leta smo imeli 11 uspešnih koncertov. Obenem pa smo vsakikrat sodelovali s petjem pri predstavah. V tem času smo peli 96 slovenskih skladb, toliko zborov, kolikor samospevov, nekaj spočetka dvoglasno, pozneje pa vse štiriglasno. Vse kar smo peli, bilo je točno naštudirano, a še točneje izvedeno.

Stroga disciplina, dobro znanje glasbene teorije dvignila je »Omladinski zbor« do umetniške višine.

Ko je dne 1. januarja leta 1920 nastopil zbor na prvem svojem koncertu, morali smo: »Na planine ...!« (Sattner), »Oj, Triglav moj dom ...« (Aljaž) kar trikrat ponoviti. Od solospevov najbolj so se dopadli topot: »Pri studencu« (Adamič), »Pred durmi« (Pavčič), »Ribička« (Sattner). Ljudstvo je bilo presrečno poslušati tako petje. Kot uvod smo peli: »Opomin k petju« (Sattner).

Navdušenje je bilo nepričakovano tako, da je ljudstvo kar klicalo: »Živjela slovenska pjesma!« Ponosen sem, ker je to bil na deželi prvi koncert in to koncert na daljnem jugu solnčne Dalmacije, popolnoma »slovenski koncert.«

Izvedli smo na tem koncertu 14 točk in sicer 14 zborov in 4 solospeve, vse same slovenske skladbe.

Koncert smo prihodnje dni zopet ponovili. Ljudstva zopet polno, to je jasno znamenje, da je naša pesem našla popolno priznanje in ljubezen; to je meni in zboru dalo novih moči za nadaljnje delo na polju krasne umetnosti.

Pokazalo pa je tudi, kaj se more doseči s trudom, darom in železno voljo.

V gorski vasi nad besnečim Jadranskim morjem pa je zvenela naša pesem kot hladilni balzam v duši trpina. Šli smo naprej odločno po trnjevi poti do popolnega poznanja globine akordov naših slovenskih velikanov.

P. Kosto Seljak.

53/1930, št. 9-10, str. 152-54), zato pa s kar dvema in morda najbolj obsežnima »Dopisoma⁷«. Nov »Dopis«, spet iz Kune, sledi že naslednje leto (CG; L. 54/1931, št. 7-8, str. 120-21)⁸. Tudi naslednje leto sledita v eni in isti številki CG spet kar dva obsežna »Dopisa« (L. 55/1932, št. 1-2, str. 27-28)⁹. Do leta 1939, ko se je Don Kosto

⁷ - Kuna (Dalmacija). Pozdravljeni g. urednik! Prejmite moje in mojih pevcev prisrčno čestitko k Vašemu odlikovanju. Obenem pa Vas prosim, da uvrstite teh par vrstic v Vaš lep *Glasbenik* (= CG), da vidite, da vztrajno delamo in pogumno gremo naprej po idealni poti k pravi glasbeni umetnosti. Dne 10. maja je bila tu izredna slovesnost. Dubrovniški škof dr. Josip Carevič je pontificaliral v naši cerkvi za največji tukajšnji praznik Lavretanske M. B. - Ljudstva je bilo od vseh strani. Razen skladb različnih hrvatskih glasbenikov in Griesbacherja smo izvajali tudi skladbe slovenskih avtorjev. Popoldne smo imeli nekaj cerkven koncert. Moj zbor je odpel »Pesem trem kraljem« (Jobst), »Večerni Ave« (Kimovec), »S cveticami te venčamo« (Premrl), »Zdrava roža Marija« (Sattner), »Ave Marija« (Nedved), bariton solo, »Memorare« (Kolb) - ta zbor je bil pomnožen s solistoma: g. Depolom iz Korčule in g. Kapursum iz Dubrovnika. Moj »Omladinski zbor« je odpel šest skladb Dugana, Kolba, Novaka, tudi »Jezus v srca hoče priti« (Kimovec), »O Marija, divni cvet« (Sattner), »Presveto Srce« (Hladnik), »Češćena si« (Mav). Omladinski zbor je pel s tako nežnostjo, odločnostjo in občutkom, da so bili vsi poslušalci ginjeni. Nežni »mimo, tiho« je povedal jasno, da so skladbe s polnim razumevanjem naštudirane. Glasovi čisti, točno intonirani čista nedolžna duša je pela novo pesem Gospodu! Ta moj »Omladinski zbor« je sestavljen samo iz šolske mladine. Izbrani najlepši glasovi, uvedeni v lepo pesem s teoretičnim in praktičnim poukom. To je plod moje vsakdanje trudapolne šole. - Vsak dan imam v šoli petje. Včasih celo dvakrat: zjutraj in popoldne. Otroci komaj čakajo pevske ure. Pri pouku vlada disciplina, obenem pa jih med odmorom razveselim s kakšno prijetno zgodbico iz pevskega življenja. - Pevovodje, stopite z menoj na to pot in ne boste imeli toliko težkoč (pravilno je: težkoč, težav; op. FKI) in neprijetnosti s svojim zborom, še manj pa težav zbor povzdigniti do prave umetniške višine in tako izvajati današnje skladbe, polne vsebine, z največjim užitkom.

Kar sem poročal o našem tukajšnjem »Omladinskem zboru«, sem povedal zato, ker samo s temeljitim poukom v šoli moremo priti na deželi do lepih zborov kot obenem tudi do zelenega ljudskega petja. Pri meni pri litanijah in tihi sv. maši poje cela cerkev. Pri teh stvarih ni treba dosti čakati, pisati ali premišljevati, nego takoj pogumno začeti. Pri tako plemenitem cilju pa mora človek imeti trdno zaupanje, da nebo podpira take delavce s posebnim blagoslovom božjim. - Jaz imam moški zbor. Za mešani mi služi dečki z moškim, posebej pa »Omladinski zbor«, pri katerem sem redno vsak dan v šoli.

Pri izvedbi orgelskih točk (Bach, Mendelssohn), ki so bile ta dan na programu razen pevskih, je bila najznamenitejša skladba Martina Železnika »Fantazija« za orgle. To je najnovejše delo g. skladatelja. V tem delu odločno govori, da ljubi bujnost in ne preprostost, kakor so mu mnogi kritiki poudarjali ob priliki ocen njegovih skladb. (Sam g. skladatelj pravi: »Pri Fantaziji nisem mislil na izdajo, radi tega sem pisal tako, kot bi pisal vse, če bi imel založnika.«) »Fantazija« je zložena iz treh motivov, ki so v glavnem označeni z I., II., III. Delo je veličastno, duhovito, zamišljeno, logično, izrazito in z največjo ljubeznijo obdelano. Za naštudiranje te težke skladbe sem se odločil dne 10. maja popoldne izvesti to odlično, težko, obenem pa tako učinkovito skladbo. Delo sem hotel izvesti prav ta dan, ker je bilo mnogo odličnih glasbenikov navzočih. Z eno besedo: skladba je napravila zlasti na glasbeno naobražene kroge mogočen, neizbrisljiv vtis. Rekli so večinoma: »Tako eminentno delo je treba večkrat poslušati, da človek more izreči neko sodbo. To je glasba polna vsebine, glasba, katera hodi nova pota, produkt duše, katero je nebo obdarilo s posebnimi darovi ...« V tej skladbi je g. Železnik popolnoma drugačen, nekam nov, svoj; ko se z njim sprijazniš v tej kompoziciji, ti postane kar simpatičen. G. skladatelj je v tem delu popolnoma prost, ni vezan na nobeno okolnost, zato je pa zares spregovoril tako, kot ga doslej še gotovo nismo nikdar slišali. Delo zahteva dobre, moderne orgle. Naše orgle so dobre, ali da so še večje in modernejše, bi skladba gotovo še pridobila.

Srečen sem, da sem zmogel Železnikovo »Fantazijo« na našem koncertu prvič javno izvajati. Imel sem z njo zlasti spočetka težave, a pozneje, ko sem se docela uživel in zapopadel globoko, obenem pa tako srčno vabeče strani te kompozicije, sem jo preigral večkrat na dan in vselej sem imel novo veselje z njo. Za veliko prijaznost se g. umetniku najlepše zahvaljujem, obljublajoč, da bom to delo še večkrat izvajal ob kakšni veliki slovesnosti. Čestitam mu tudi na tako uspelem delu in želim, da bi dobili od njega še mnogo podobnih umotvorov! P. Kosto Seljak, zborovodja na Kuni.

Kuna v Dalmaciji. Dne 10. avgusta ob peti uri popoldne je bil slovesen koncert v frančiškanski cerkvi na Kuni. Bila je med drugim tudi častno zastopana slovenska glasbena umetnost. Kot solist je nastopil znameniti bas gospod Krunoslav Vučković. To je odličen pevec in solist milanske opere. Gospod umetnik je rojen l. 1900. v Splitu. Glasbeno šolo je dovršil v Milanu z odličnim uspehom. Glas mu je obsežen, silno močan, priklupljiv, dramatičnega značaja.

Odpel je več opernih komadov. Med vsemi solospievi se je odlikoval posebno krasni Griesbacherjev »Ave Maria«, katero je g. Vučković pel z največjim občutkom. Ljudstvo je prihajalo od vseh strani, tako da se je velika, krasna cerkev lavretanske M. B. napolnila do zadnjega kotička. To je znamenje, kakšno navdušenje ima narod za pravo glasbo. Vreme je bilo hladno, kar pri nas ni navadno. Med slovenskimi skladatelji so bili zastopani Mav, Premrl, Sattner, Železnik. Pela se je Mavova »Ovenčana«, »Benedictus« iz Maše »de Requiem«, »Sanctus« in »Et incarnatus« iz maše na čast sv. Vincenciju. Premrl je bil zastopan po treh solih iz »Božičnih skrivnosti«, in sicer št. 1, 2, 11. Sattner: »Zdrava morska zvezda.« Železnik: »Fantazija« za orgle – imenitno delo, globoko zamišljeno, dokaj težko ali obenem močno učinkovito. Delo je še v rokopisu, ki obsega 17 strani. Drugače so bile za orgle še tri točke, dve od Bacha in ena od Mendelssohna. Tudi Premrljeve »Božične« je g. Vučković tako nežno odpel, da so napravile na poslušalce mogočen vtis. Znamenito je to, da je ta umetnik topot 10. avgusta prvokrat javno nastopil v naši državi in to ravno na Kuni, kamor je prišel za par dni na odmor. Kar je zelo pohvalno, je to, da je zelo priprisan in globoko religiozen. On sam je izrazil v večernem govoru o »glasbeni umetnosti« te besede: »Ni pravi umetnik, kdor ni tesno združen s svojim Bogom!« Drugače se pa jasno vidi, da so taki koncerti naravnost potrebni. Pevci se vestno pripravijo, da kar mogoče najboljše tolmačijo lepo pesem. Pri tem se nauče vedno kaj novega, vedno kaj strogo cerkvenega. Ljudstvo pa pričakuje nekaj posebnega. Eno na eni, drugo na drugi strani rodi popoln uspeh in ljubezen do nove pesmi, do prave cerkvene glasbe. P. Kosto Seljak.

⁸ **Kuna.** (Dalmacija). G. urednik! Prosim Vašo prijaznost, da uvrstite v Vaš list to sporočilo uspeha našega zbora iz lepe Dalmacije. Že večkrat sem kaj napisal v Vaš krasni »Glasbenik« (= CG). To storim tudi letos, ko smo imeli dne 10. maja ob 5. uri popoldne slavnostni koncert v naši veličastveni božjepotni cerkvi tu na Kuni. Samo trije frančiškani smo tu, vsi pa Slovenci in sicer g. predstojnik iz Istre, fr. Pesten iz Loke pri Mengšu, jaz pa iz Žirov. Drugič sem že tukaj nastavljen, prvič sem bil več kot pet let, sedaj sem pa tudi že peto leto. Kakšno je bilo poprej moje glasbeno delovanje, sem vam že poročal. Kakšno je pa v l. 1930, zadostuje, če povem in opišem, kaj smo peli dne 10. maja, ko je tukaj vsako leto največja slovesnost. Tako pa še nikoli ni bilo kot letos, tako pravijo vsi stari in mladi ljudje. Dne 10. maja se slavi praznik Lavretanske M. B., ki je obenem patron naše cerkve. Kaj smo peli? Pri pontifikalni maši Premrljev *Kyrie*, *Agnus Dei* in *Benedictus*, Griesbacherjev *Gloria*, *Credo*, *Santus* in *Ave Maria*, ki ga je pel koncertni pevec baritonist Božo Depolo, Kimovčev *Tantum Ergo* in Mavov *Tu es sacerdos*. Po sv. maši se je razvila veličastna procesija; med isto smo peli 4 himne v hrvatskem jeziku po narodnih motivih, ki sem jih sam harmoniziral in priredil za 4 glasni mešani zbor. Potem smo peli še dva Sattnerjeva: št. 1 in 4 iz zbirke njegovih himnov pri procesiji.

Med procesijo je izborna igrala odlična hrvatska godba iz Janjine več umetnih komadov svetnih avtorjev. Ta godba je zares na umetniški višini, ima 30 glasbenikov. Vso sposobnost so pokazali pri popoldanskem koncertu, kjer so krasno izvedli par komadov Štraussa (pravilno je Štraussa), Schuberta, Verdija in Jakla, kar se je vsem najbolj dopadlo. Čast in priznanje gre g. kapelniku in učitelju Palnu Čingorija. Naš koncert se je začel točno ob 5. uri. Trajal je skoraj do 7. ure. Orgelske točke so bile tri Premrljeve, Železnikova *Fantazija*, Ocvirkov *Finale* in ena Bachova *Fuga*. Pevskih točk je bilo osem. Premrl: »Ave kraljica moja« in »S svetlicami te venčamo«, Kolb: »Memorare«, Mav: »Kraljica angeljska«, Sattner: »Pridi iz Libana« in »Zdrava ...« (duet iz oratorija), Dugan: »Ste« iz staroslovenske misse, Griesbacher: »Mila Majko naša, spasi nas!« To je bil res Marijin koncert. Zakaj to? Prvič, ker je to naš glavni Marijin praznik, drugič majniška pobožnost, tretjič pa jubilejna proslavitev efskega koncila. To je bil glavni vzrok, da smo tako povelicali ta dan, ter z vso vnamo vložili vse sposobnosti, da spletemo čim lepši venec iskrene ljubezni Nji, ki je edina Nada naša! Petje je izpadlo res lepo. Pevci so bili svoji težki nalogi popolnoma kos. Večino pesmi so peli kar na pamet in s tako točnostjo, da je bilo občudovanja vredno. Posamezne točke oceniti, bi bilo odveč – pazil sem samo na to, da bodo skladbe precizno interpretirane, z ljubeznijo podane in s čisto vokalizacijo. Posebno vzorna je bila dinamika in ubranost glasov. Pesmi so se pele tako iskreno, da se je zdelo, kot da se dviga mogočna molitev pred prestol milostne Kraljice. Na orgle sem sam igral, naštudiral sem vestno vsako točko, ter tako popolnoma pripravljen mirno sedel k mogočnim koncertnim orglam, ki so po kakovosti tretje v Dalmaciji. Desna roka pri tem koncertu mi je bil prečasi P. Dodič, predstojnik. Hvala mu za toliko naklonjenost! Na 13. junija bomo imeli pa »Euharistični koncert« ob priliki 700 letnice sv. smrti velikega čudodelnika sv. Antona. – O tem koncertu bom tudi poročal. Zakaj vam to pišem? Zato, da vsak vidi, kako srečen in srečen odmev ima naša cerkvena glasba v tujini, kako daleč se čujejo plemeniti spevi naših slovskih skladateljev. Mnogo truda stane, a ob lepem uspehu se hitro pozabijo vse težave, ki jih dajo zlasti začetki z neukimi pevci. Prii do umetniškega zbora se more samo z železno voljo in posebno metodo. Pevovodja mora popolnoma poznati točno vse sposobnosti poedinih pevcev, mora jih znati osvojiti. Treba je pevce spoštovati in ceniti, dati vsakemu potrebno veljavo, ker le tako ostane med njimi prava ljubezen, ki izključuje vsako nevoščljivost, a do zborovodje jih vodi popolno zaupanje in pripravljenost na največje žrtve. Vsak pevec je odločilni faktor celote, zato se da meriti celota po sposobnosti poedincev. Točno držati skušnje, vsako skladbo jim poprej temeljito razložiti, potem že vsak ve, kaj zahteva kaka skladba. Ko se zbor tako živi v pesem, zlasti v umetno pesem, jo bo pel z največjo ljubeznijo in navdušenjem.

še zadnjič oglasil uredniku CG S. Premrlu, sledita še dva »Dopisa«: (L. 60/1937, št. 7-8, str. 132)⁹ in (L. 62/1939, št. 11-12, str. 187-88)¹¹.

Z ene strani nepričakovana pripravljenost pevcev, z druge tolika ljubezen ljudstva do lepe pesmi, je povzročilo to, da je trg Kuna središče glasbenega življenja na celem polotoku Pelješcu. Obenem je pa glasba najmočnejše sredstvo priversti današnje ljudstvo pred »Euharistični tron«.

Omeniti moram, da nam zlasti lepo napreduje ljudsko petje. Ves majnik je vsak večer kot koncert ljudske pesmi. Poje cela cerkev. Pred oltarjem: šolska mladina, v ladjah cerkve ljudstvo, med katerim je semintja razpostavljenih več sposobnih pevcev, ki tako rekoč vodijo in spajajo posamezne skupine v lepo celoto. To je nekaj posebnega, kar ti sega naravnost v srce. S kora pa se razlegajo mogočne orgle nalik ubrani harfi, ki v nežnem pianissimu spremljajo speve »Majniški Kraljici«. Vse te molitve milo gleda na svoje uboge otroke usmiljena Mati in deli posebne milosti in svoj sveti blagoslov na slehernega, ki klečeč pred njo s sklenjenimi rokami prepeva nebeško melodijo, uprt s pogledom na »Morsko zvezdo«, po kateri sami nam prihaja mir in tolažba.

P. Kosta Selak, zborovodja.

⁹ - Kuna (Dalmacija). - Dragi g. urednik! Če vam povem, kako smo se na god vseh Vernih duš potrudili, da dostojno počastimo naše mile pokojnike, obenem pa da damo dolžno priznanje in spoštovanje naši slovenski glasbeni umetnosti, naj služi za primer samo današnji slučaj. Ob 6. zjutraj se je izvajala Vaša (Premrlova) »Missa de Requiem«, ob 8. zjutraj Mavova, ob 10. dopoldne Grumova. Vse so bile točno in z vso ljubeznijo izvedene. Ljudstvo pravi: »Res tako lepo, tako pobožno še nikoli ni bilo!« Sveti mir je vladal v Gospodovem domu, vsak je pozorno in pobožno sledil vzvišenim činom svete maše in spremljal z vsem zanimanjem na koročno interpretacijo skladb, posvečenih spominu nepozabljenih naših pokojnih. Vsaka skladba ima svojo dušo, svoje posebnosti; vse pa diha isto resnobo in zaupanje v božje usmiljenje in ljubezen do onih, ki so šli pred nami, ki za nas prosijo, da enkrat vsi skupno poslušamo neskončno lepe slavospeve tam, kjer ni več solza. Katera maša je lepša, je težko reči, ker ima vsaka čisto nekaj posebnega zase, nekaj tako lepega, ki osvaja dušo in srce pevca in poslušavca, vse skupaj pa imajo vsebinsko globoko molitev, ki prosi mir in pokoj mrtvim in skorajšnje »nasvidenje« nad zvezdami

P. Kosta Selak, zborovodja.

Kuna (Dalmacija) Dragi g. urednik! Obljubil sem Vam, da bom poročal o evharističnem koncertu, ki smo ga imeli ob priliki proslave 700 letnice sv. Antona 13. junija 1931. Cel ta dan je bil posvečen mogočni pesmi. Zjutraj je bil slovesen sprejem raznih župnik, ki so prihajale v procesiji s svojimi župniki, pevajoč razne pesmi. Zvonovi pojo, orgle done, orkester iz Potonja svira pred cerkvijo. V svetišču se razlega himna padovanskemu svetniku, Sattnerjeva in Griesbacherjeva, ki je bila za to priliko nalašč uglasbena: mogočni »Si quaeris«, poln slikovitosti, kromatike in življenja. Ob 9. slovesna sv. maša. Peli smo Premrlovo »Missa brevis« (Kyrie, Sanctus, Benedictus, Agnus), Gloria in Credo Griesbacherjev. Po sv. maši je bila veličastna procesija z ubranim petjem in potonjsko glasbo. Popoldne ob 5. se je pričel slovesen koncert. Na orglah je mogočno zadonela Železnikova »Cerkvena koračnica«, izborno delo, ki napravi na vsakogar silen vtis. Polni akordi temnih barv veličastno done in se gube v nežni pp (= pianissimo). Skladba sama je zmerno moderna, dokaj težka, vendar in primeri z drugimi Železnikovimi orgelskimi še najlažja. Priporočljivo delo kot uvod za razne cerkvene koncerte. - Kot drugo točko smo izvajali Sattnerjev »Euharistični tron«, biser njegove umetnosti in njegovo »Povejte mi, cvetke dehteče«, ki je bila tudi podana z vso ljubeznijo. Sledila je Železnikova »Fantazija« za orgle, ki je bila tu že parkrat izvajana. Zelo težka pa učinkovita skladba. O njej sem že pisal. Poudarjam pa: za njo je treba modernih orgel in zanosnega, zelo spretnega izvajalca, sicer ne pride do veljave. Nadaljnja točka je bila Premrlova 7. obhajilna »Jezus, potolaži nas.« Ta pesem se je kar udomačila; ljubkost in nežnost se družita v njej z globoko umetnostjo. Pojemo jo večkrat. Tudi naš šolski zbor jo poje lepo in občuteno. Sledila je Premrlova 12. obhajilna »O Jezus, ves moj blagor ti.« Glasi se kot himna. 6. točka Premrlova »Puga« s kratkim uvodom, ki se razvija v srednjem delu. Kot 7. točko je šolski zbor zapel tri pesmice: »Ponižno se ti klanjamo,« po narodnem motivu in moji priredbi, dr. Kimovčeva »Jezus hoče v srce priti« in Sattnerjevo »Isus če nam sada doč« iz rokopisa, zloženo za naš koncert. G. Skladatelju se za pesem lepo zahvaljujem. Kako lepo so peli moji učenci: 56 po številu in vse na pamet. Kar tekmovali so, kdo bo bolj pel. Gotovo je bila njih pesem kot izziv nedolžnih duš ljuba »Dobremu pastirju.« Tudi te pesmice so napravile na poslušalce neizbrisen vtis. 8. točka je bila Hochreiterjeva »Prepevaj hvalo, moj kristjan,« deveta pa Premrlova 13. obhajilna »O Jezus, luč sveta.« S to pesmijo je bil zaključen naš koncert, posvečen »Euharističnemu Kralju.« Koncert se je vršil - kakor sem že omenil - o priliki 700 letnice čudodelnika sv. Antona, ki je ves gorel od ljubezni do Jezusa v tabernakeljnu in ravno z Njegovo močjo tvoril neštevilne čudeže za duševni blagor izgubljenega

Poskus pregleda temeljnih podatkov – bibliografije del

Ker nekatera temeljna dela s področja slovenske cerkvene glasbe pa tudi tovrst-

človeškega rodu ter s pomočjo sv. Eucharistije spreobrnili mnogo grešnikov na pot pokore. Ljudstva je bilo ta dan na Kuni, kot še nikdar ne pomnijo, saj tudi časte sv. Antona kot posebnega priprošnjaka. Prostorna naša cerkev je bila prenapolnjena. Pohvaliti je treba odlično vedenje in zbranost občinstva med koncertom. Od začetka do konca - kakor so mi rekli odlični gospodje - se ni nihče tako rekoč ganil. Ljudstvo, ki spoštuje cerkev, ljubi glasbo in ima smisla za take prireditve. Pevci so se izvrstno držali, kar jim je v čast. Kljub obilnemu poljskemu delu niso zamudili niti ene vaje. Velika je ta žrtev in Bogu dopadljiva, velika je ta ljubezen do lepe pesmi - do Vaših umotvorov, glasbeniki naše divne Slovenije. Velik trud in znoj, nesebično delo z geslom: »Vse za čast božjo in lepoto cerkve!« je privedel Vaše partiture na naš kor, Vaše skladbe s toliko ljubezni naštudirane in nič manj velikim navdušenjem podane od zbora, ki je počasi ali s tem večjo sigurnostjo prišel od preproste glasbene skale do sijajnih kontrapunktičnih mest. To je plod večletne resne šole, točnih vaj, teoretičnega pouka in praktičnih zaključkov. - Mimogrede naj omenim za vzpodbudo in zgled. Mnogo težkih trenutkov sem imel na tej poti. Večkrat sem naletel na težave tam, kjer bi jih ne smelo biti - na nerazumevanje plemenitih idealov - borba s starinskimi nazori o glasbi - vse to mi je delalo bridke ure. Mislim sem, molim sem in prosil nebo, naj se ono zame zavzame, prosil sv. Cecilijo in zopet je posvetil žarek božje tolažbe; po odmoru sem jo zopet pridno ubral naprej, poslušajoč bodisi ustne, bodisi pismene nasvete strokovnjakov in hrabro sem zopet stopil po stezi, ozki in trnjevi, toda edini, ki vodi do prave cerkvene glasbe, ki je kot molitev mila Bogu in naši duši. Vzel sem tako rekoč metlo ter stare poskočnice in valčke pometel s kora, očistil pajčevino in prah, da ni mogoče še tam kaka nota ostala. Uvdel sem slovesen koral, polifonične skladbe, vse po »*Moto propria*«, prek lahkih ali resnih pesmic do mogočnih skladb. V dosegu tega mi je bilo treba posebne pomoči božje, neustrašenosti in odločnosti. Danes je ravno v tej cerkvi glasba, ki dviga srce, poji dušo in jo nosi v nebeske sfere, kjer se je pred desetimi leti šopirila skoro plesna muzika. Danes med to glasbo moliš in zbrano klečiš pred Gospodom, poprej si bil pa raztresen, misleč samo na posvetnosti tam, kjer je dom molitve. Zdelo se mi je večkrat: Oh! Kako mili Jezus gleda in ponavlja besede za vratami tabernaklja: »Hiša moja je hiša molitve! Vi ste jo pa s to glasbo naredili za dvorano zabave.« Pravim: neprijatelj sem imel - danes jih ni več. - O pesmih, ki bi jih pred leti ne bili poslušali, pravijo danes: »Ta je krasna, pojte jo večkrat!« Mesto valčkov se glase danes mogočne fantazije, preludiji in fuge. Danes uživam v duši v tem pogledu popoln mir in vsem onim, ki so mi zvesto stali ob strani v težki borbi - čast jim je hvaležnost! Ljudstvo pa, ki se je borilo v nasprotnem taboru, danes s koncerti slavi triumf in zmago umetniške, resnično cerkvene pesmi.

P. Kosto Selak, zborovodja.

Župnišče v Janjini na polotoku Pelješcu danes, kjer je D.K. Seljak preživel in deloval najdlje v Dalmaciji - od 1933 do 1960 (Foto: Franc Križnar)

- ¹⁰ - **Janjina** (Dalmacija). Tvrdka Ivan Kacin v Domžalah mi je dobavila nov *pianino* lastnega izdelka. Instrument je prvovrsten in se kosa lahko z vsakim inozemskim izdelkom, tako glede solidnega in preciznega mehanizma ter čiste intonacije kot krasne zunanosti. Omara je iz orehovine, bogato okrašena in dela čast vsakemu salonu. Pianino zveni kot klavir in je igranje na takem glasbilu zares pravi užitek. Tudi cena je zelo zmerna, če se upošteva, da bi stal podoben inozemski fabrikat vsaj 5000 Din več. Zaradi tega vsakomur najtopleje priporočam to domačo tvrdko, ki zasluži v polni meri vse priznanje. Don Kosto, župnik.

- ¹¹ - **Janjina** (Dalmacija). urednik! Po dolgem času se zopet oglašam, da malo opišem glasbene razmere, ki jih kot dekanjski nadzornik vse dobro poznam. Poročam Vam ravno zato v Vaš lepi »*Glasbenik*« (= CG!), ker smo mi Slovenci mnogo pripomogli, da se je glasba tukaj toliko

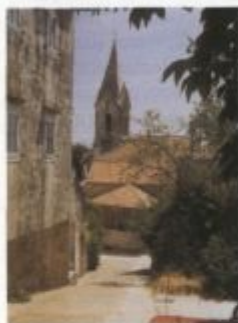
Notranjost glavnega oltarja cerkve frančiškanskega samostana v Kuni na polotoku Pelješcu, danes (Foto: Franc Križnar)

D.K. Selj/ak 2. julija 1967

na leksika o omenjenem slovenskem duhovniku, frančiškaneu in glasbeniku (zborovodji, organistu, avtorju skladatelju itd.) ne pri-
naša ničesar, na kar bi se lahko v tem, menda kar prvem poskusu
orisa župnika in glasbenika **Kosta Selaka** in njegovega fragmentar-
nega opusa del oprli, nam je ostalo v pomoč edinole izvirno roko-
pisno in tiskano gradivo na naslovu g. Milana Seljaka, Don Kosto-
vega nečaka, na naslovu: Sovra št. 3 v Žireh, Selakovega sorodnika
in soseda. Pa še to so v glavnem le cerkvena, li-

Župnijska cerkev v Janjini
na polotoku Pelješcu, danes
(Foto: Franc Križnar)

Veduta Janjine na polotoku Pelješcu, danes (Foto:
Franc Križnar)

Klavir Dona Koste Selj/aka, danes last
M.in A.Grkeš iz Janjine (Foto:Franc
Križnar)

razvila, zlasti še cecilijansko gibanje. Dve leti smo že tukaj kar trije Slovenci: skladatelj Anton Grum s
svojim sinom prof. Danilom Grumom in moja malenkost. Pred dvema letoma sem Vas, g. urednik (S.
Premrl!), zaprosil, da bi sprejeli vsaj enega tukajšnjega mladeniča v Vašo
orglarsko šolo. Pa ste mi pisali: »Nimamo prostora. Vi tam doli kar lepo
zadržite g. skladatelja Gruma, ki naj vodi tečaje; on bo imel najlepši uspeh.«
In to se je zgodilo. Tako ste Vi, g. urednik, bili v tem pogledu prvi spiritus
movens. Z g. župnikom na Kuni sva prosila g. Gruma, naj ostane pri nas.
Ustregel je zelo rad in vodil tukaj kar pet tečajev: tri na Kuni, dva na Vrušici.
Tečaji so popolnoma uspeli in gre g. Grumu vse priznanje za velikansko delo,
polno truda, železne volje in sposobnosti. Tečaji so rodili najlepše sadove. Na
Kuni imajo danes zelo lepo petje in nekaj fantov kar lepo igra na orgle.
Nastopili so že nekaj kratov na koncertu. Ustanovljen je bil tudi tamburaški
zbor, ki odlično napreduje. Pravtako moški, ženski in šolski zbor. Zadnji je
posebno dober. Na Kuni so imeli dva lepo uspela cerkvena in štiri svetne
koncerte. Srečno je mesto, ki ima take glasbene moči. Zelo požrtvovalen je pa
tudi g. župnik, neutrudljivi don Mate Milič, ki ima premnogo zaslug, da se
cerkvena glasba čim lepše razvija. G. Grum je ostal trajno na Kuni in tu
poročil odlično pevsko in učiteljsko gospo Srečko Milodrag. Ki mu je desna
roka in je sama večkrat nastopila na koncertih kot
solistinja. Pri nas v Janjini pa imamo kot kapelnika
godbe sina g. Antona, prof. Danila Gruma, ki je
godbo dvignil na umetniško višino. Ta godba je
imela že okrog 20 zelo uspešnih koncertov ne samo
v Janjini, temveč tudi po drugih večjih mestih
Dalmacije. Povsod je prejela veliko priznanja bodisi
glede izvajanih skladb večinoma odličnih svetovnih
skladateljev, kakor tudi zaradi izvrstnega izvajanja.
G. Danilo Grum je na mojo željo ustanovil pevski
zbor in goji ž njim zlasti koral in cerkveno petje.

Ante in Marija Grkeš,
osebna prijateljca D.K.
Seljaka v Janjini pravita:
Ako ima raja, on (Seljak)
je usred raja (Če so
nebesa, on je sredi njih)
(Foto: Franc Križnar)

turgična dela, ki pa jih bomo v tem poskusu prvega avtorjevega popisa del – bibliografije popisali v skladu z uveljavljeno UDK-klasifikacijo.

Razen tega smo imeli v Janjini še štiri druge krasno uspele koncerte, na katerih so bili izvajani tudi slovenski skladatelji: Premrl, Sattner, Tomc in Jobst. Vse je bilo zelo lepo podano. Kljub silni vročini je bila cerkev vedno nabito polna. Poleg slovenskih skladateljev so bili na sporedu tudi nemški in italijanski. Te koncerte so priredili na mojo prošnjo zagrebški glasbeniki, ki so prišli semkaj na letovišče. Bili so to: operni pevec basist Tomislav Neralić, Josip Rozman in Ivo Bjelevučić, vsi gojenci glasbene akademije v Zagrebu, vsi pravi umetniki z izbornjo šolo in nadarjeni. G. Neralić je pevec izrednih kvalitiet, kar mu tudi vsa kritika priznava. Lahko se meri s svetovnimi pevci. Dominiral je v Griesbacherju in Sattnerjevi molitvi iz kantate »Jeftejeva prisega.« Pretresljiv je bil Premrl »Memento mori.« skladba kot nalašč za tega pevca. Drugi pevec-umetnik je lirični tenor Ivo Bjelevučić, naš rojak, ki študira na zagrebški glasbeni akademiji. Ima simpatičen, nežen in do najvišjih leg gladko izravnani glas. Od njega zapeta Tostijeva »Ave Maria« je poslušalce ganila do solz. Bjelevučić kaže velik talent tudi za kompozicijo. Ravno kar je dovršil »Ciklus pjesama za visoki glas i glasovir.« Pravi jo, da je delo zelo posrečeno. Tretji umetnik je g. Josip Rozman iz Sarajeva, odlični pianist in izvrsten interpret največjih svetovnih mojstrov. Igral je dovršeno in vse na pamet. Na orglah je izvajal Bachove fuge. Ljudstvo ga je poslušalo z največjo pozornostjo in užitkom. Isti umetniki so priredili tudi več koncertov v dvorani župnišča. Za to veliko kulturno delo jim gre vsa čast in priznanje. Vse to so izvajali na željo župnika popolnoma gratis, kar je nekaj posebnega. So odlični katoliki in prijatelji cerkvene glasbe. Tu

smo imeli tudi koncert slavne pevske gospe Dereghy Dije Pozajič iz Zagreba, ki jo je na orglah spremljal njen soprog g. Mladen Pozajič, profesor zagrebške glasbene akademije. Tudi tu so bile na sporedu prelepe reči in podane povsem dovršeno. Poleg cerkvenega sta dala še en svetni koncert. Poleg naštetih so pri nas nastopili v koncertih še g. Lav Vrbanič, odlični pevec in pianist, skupno s soprogo. Mlada pianistinja gdč. Zdenka dr. Jurin je odigrala Chopina, Liszta, Tomca, Premrla in druge. Na tem koncertu je nastopil tudi g. Rožo Jambrečak, violinski virtuoz. Na klavirju sem ga spremljal podpisani. G. Jambrečak je okrajni glavar v Dubrovniku. Zadnji koncert je imel profesor in kanonik dr. Subotić skupno s podpisanim. Razen Griesbacherja in Schuberta so bile izvajane slovenske in hrvatske skladbe. Janjina je po vsem tem glasbeno mesto, ki je bilo letos za časa največje vročine prizorišče velikih glasbenih produkcij. Janjinsko ljudstvo glasbo silno ljubi in visoko ceni one, ki so v njeni službi. Ta božanstvena umetnost dviga trudnega zemeljskega popotnika v nebeske sfere in dela našo dušo blaženo in srečno kljub vsem viharjem, ki ji prete. Hvala Vsemogočnemu, ki nam je naklonil take lepote v svoji neizmerni dobroti! Pošiljam Vam, g. urednik, tele vrstice, da vidite, da tudi na daljnem jugu delamo z vsemi močmi za procvit in napredek glasbe.

Pozorno spremljamo in pazljivo beremo tudi Vaš lepi »Glasbenik« (=

CG!), ki je po svoji listovi vsebini kakor po glasbeni prilogi na odlični višini. Kosto Selak, župnik in nadzornik cerkvene glasbe za pelješki dekanat.

Oljna podoba, neznanega avtorja, Dona Koste Seljaka, last M. in A. Grkeša v Janjini
(Foto: Franc Križnar)

SELAK Kosto 24. 08. 1893 - 23. 04. 1917 + 12. 06. 1968.
Kosto je rodom iz Žiri / nadbiskupija Ljubljana, sin Frana i Marijane, a rodio se 24. kolovoza 1893. godine. Gimnaziju polazi u Ljubljani, teologiju u Dubrovniku, gdje je i zaređen 23. travnja 1917. godine, kao član Male Bratce. Službuje po raznim samostanima i župama, kod Trsta, u Kuni, Orebiću, Cavtatu, Aleksandrovcu/Krk, do 1932. godine, kada biva sekulariziran. Na Novu Godinu 1933. dolazi za pomoćnika u Blato, ali već 1. kolovoza 1933. g. preuzima župu Janjina, koju vodi do lipnja 1960. godine. Nestalost ga vraća u rodni kraj, i živi u Brezju, gdje je umro 12. lipnja 1968. godine.

Fragment iz Šematizma Crkve dubrovačke, Dubrovnik 2001, str.257, ki dodobra utrdi nekatere nove življenjske in delovne postaje D.K.Seljaka, jih zameji z nekaterimi novimi kraji in letnicami bivanja in delovanja v Dalmaciji.

1 POSVETNA DELA

A. Solistična in komorna dela

a) za glas (-ove) a cappella (= brez spremljave)

1. *Planšarski pastir* (bes. Fr. Bohinc), za (dva) glasova, rkp. (prepis ?).
2. *Pokošena rožica* (bes. Fr. Bohinc), za (dva) glasova, rkp. (prepis ?).

B. Zbori

a) eno- do dvo-glasje in orgle

3. *Dalmacija, mi volimo te svi*, rkp. (prepis ?).
4. *V pomladnem jutru* (bes. M. Laharnar), duet, rkp. (?).

b) mešani zbori a cappella (= brez spremljave):

5. *Marjane* (bes. Ante Makjanić), rkp. (?).
6. *Moje veselje* (bes. Sekovanovič), rkp. (?).
7. *Pozdrav splitskom perivoju »Marjan«* (bes. Makjanić D. Ante), rkp. (?).
8. *Živjela Janjina!* C-dur, rkp. (prepis ?).
9. *Živjela Janjina!* C-dur, rkp. (prepis ?).

d) moški zbor a cappella (= brez spremljave)

10. *Živjela Janjina!* C-dur, rkp. (prepis ?).
11. *Živjela Janjina!* B-dur, rkp. (prepis ?).

2. CERKVENA DELA

A. Solistična in komorna dela

a) za glas (-ove) a cappella (= brez spremljave)

12. *Evo svečenik veliki*, za (en solo) glas, rkp. (prepis ?).

B. Zbori

a) solistični glas (-ovi) in orgle

13. *Ave Maria* (d-mol), rkp. (in prepis ?).
14. *Ave Maria* (C-dur), rkp. (?).
15. *Ave Maria* (C-dur), rkp. (?).
16. *Ave Maria* (C-dur; pro mezzosoprano vel tenore cum organo), rkp. (?).
17. *Ave Maria I.* (C-dur), rkp. (?).
18. - 22. *Ave Maria, Zdrava Marija* in še tri pesmi (2., 3., 4), rkp. (prepis, 1964).
23. - 34. *12 CANTICA (-12 pesmi) Christo regi eucharistico*, dedicat Kosto Selak, parrochus Janjinae (Jugoslavija), Cum approbatione ecclesiastica, 1958 (tisk, šapirograf, Laibach/Ljubljana): *Adoro Te devote, Ave verum Corpus, Panis angelicus, Jesu dulcis memoria, O esca viatorum, O esca viatorum, O salutaris Hostia, O salutaris Hostia, O Jesu mi dulcissime, O dulce Cor jesu, Bone Deus, Tartum ergo.*
35. *Pie Jesu*, rkp. (prepis ?).
36. *Psalm 133* za visoki glas in orgle, rkp. (prepis 1967).

37. *Psalm 133/Pie Jesu – Dobri Jezus* za bariton solo z orglami (bes. prev. Dr. Sekovanović) za jubilej zlate maše 1967, zložil Kosto Selak-zlatomašnik (tisk-ciklostil, Ljubljana 1967) in ponatis (istega), Ljubljana 1967.
38. *Zahvalnica* (samospev), rkp., »posvečena našima prijateljima g. Marici in Jan kotu Jurca za izkazano nam naklonjenost« Žiri, 1967 (razmnoženo s šapirografom).
39. *Zdrava Marija* (C-dur), rkp. (prepis ?).
40. *Zdrava Marija* (D-dur), rkp. (prepis ?).

b) eno- do dvo-glasje in orgle

41. *Božična* (bes. M. Elizabeta), rkp. (prepis ?).
42. *Dan prvega obhajila* (bes. M. Laharnar), rkp. (prepis ?).
43. *Euharistička* (bes. P. Gabrijel Čurak), rkp. (?).
44. - 47. *Mariji Pomagaj na Brezjah*; štiri Marijine pesmi:
 - *Mariji Pomagaj na Brezjah*, D-dur (bes. Dr. Fr. Sekovanović),
 - *Mariji Pomagaj na Brezjah*, F-dur (bes. Dr. Fr. Sekovanović),
 - *Velikonočni Mariji* (bes. K. Selak),
 - *Odpev Brezjanski Mariji* (?), rkp. in tisk (?).
48. *Marjetki v rajski slavi* (bes. Fr. Šmit), »v hvaležni spomin ob II. obletnici,« 22/XI-1967 (tisk-šapirograf ?).
49. *Odpev k lauretanskim litanijam*, rkp. (20. sept. 1966).
50. - 53. *Štiri mašne pesmi: Po povzdigovanju, Jagnje božje, Obhajilo, Sklep*, rkp. (?).

c) mešani zbori z orgelsko spremljavo:

54. *Apostolska vera*, rkp. (prepis ?).
- 55.-56. *Božični: I, II.*, rkp. (?).
57. *Božični zvon* (bes. Franjo Kokrski Don Kostu na Novo leto, 1965), rkp. (?).
57. *Euharističnom Isusu*, rkp. (?).
59. *Evharističnemu Jezusu* (bes. Makjanić – Laharnar), rkp. (1. maj 1964).
- 60.-63. *Glejte, veliki duhovnik – 4 pesmi na enako besedilo v: c-molu, C-duru, B-duru in Es-duru*, tisk (ciklostil, Ljubljana 1964).
64. *Gospodin Laudate* (bes. K. Selak), tisk (v.: ciklostilno razmnožena zbirka: *MARIJI KRALJICI NEBA I ZEMLJE*, posvećuju hrvatski i slovenski kompozitori, izdao don Kosta Selak, župnik u Janjini na Pelješcu, 1956, str. 22).
65. *Hej pastirci* (bes. Dr. F. Sekovanović), tisk (ciklostil ?).
66. - 68. *Himna Mariji Pomagaj na Brezjah* (bes. Dr. P. Fr. Sekovanović): 3 pesmi:
 - *Himna Mariji Pomagaj na Brezjah*,
 - *Himna Mariji Pomagaj na Brezjah in*
 - *Velikonočna Mariji*, tisk (ciklostil; ?).
69. *Hvalite Gospodina* (harmoniziral Kosto Selak), rkp. (prepis ?).
70. *Isuse volim te*, rkp. (?).
71. *Jezus, Sin Device*, Božična kantata za mešani zbor in orgle, tisk (ciklostil ?).
72. *Jutranjica* (bes. M. Laharnar), tisk (ciklostil ?).

73. *K nebu gore*, D-dur, (bes. A. Grum), rkp. (prepis?).
74. *K nebu gore*, B-dur, (bes. K. Selak), rkp. (prepis?).
75. *Kraljici neba i zemlje*, B-dur, (bes. A. Makjanić), tisk (v.: ciklostilno razmnožena zbirka: *MARIJI KRALJICI NEBA I ZEMLJE*, posvećuju hrvatski i slovenski kompozitori, izdao don Kosta Selak, župnik u Janjini na Pelješcu, 1956, str. 18).
76. *Kraljici neba i zemlje*, Es-dur (bes. M. Talajić), tisk (v.: ciklostilno razmnožena zbirka: *MARIJI KRALJICI NEBA I ZEMLJE*, posvećuju hrvatski i slovenski kompozitori, izdao don Kosta Selak, župnik u Janjini na Pelješcu, 1956, str. 19).
77. *Kraljici neba i zemlje*, G-dur (bes. M. Talajić), tisk (v.: ciklostilno razmnožena zbirka: *MARIJI KRALJICI NEBA I ZEMLJE*, posvećuju hrvatski i slovenski kompozitori, izdao don Kosta Selak, župnik u Janjini na Pelješcu, 1956, str. 20).
78. *Kralj neba* (bes. F. Sekovanović), rkp. (?).
79. *Kristus Kralj* (bes. M. Elizabeta), rkp. (prepis?).
80. *Majnik ves en sam praznik* (bes. Fr. Sekovanović), tisk (ciklostil?).
81. *Majniška* (bes. M. Laharnar), tisk. (ciklostil?).
82. *Majniška* (bes. F. Sekovanović), rkp. (prepis?).
83. *Majniški kraljici*, F-dur, rkp. (prepis?).
84. *Majniški kraljici*, F-dur, rkp. (prepis?).
85. - 90. *Majniški kraljici*, šest pesmi za mešani zbor s spremljavo orgel, tisk, ciklostil, ?, 8 str.:
 - *Majniški kraljici* (C-dur), str. 1;
 - *Naši Pomoćnici* (bes. M. Elizabeta), str. 2-3;
 - *Majnik ves en sam je praznik* (bes. Fr. Sekovanović), str. 4;
 - *Jutranjica* (bes. M. Laharnar), str. 5-6;
 - *Majniška* (bes. M. Laharnar), str. 6-7;
 - *Mati presveta* (bes. M. Laharnar), str. 8.
91. *Marija Pomagaj*, rkp. (prepis?).
92. - 93. *Marija Pomagaj na Brezjah* (bes. Dr. Fr. Sekovanović) in - *Odpev Brezjanski Mariji*, tisk (ciklostil?).
94. *Marija sedem žalosti* (bes. M. Laharnar), rkp. (Brezje, 12. dec. 1962) in tisk (ciklostil?).
95. *Marijina lepota*, rkp. (prepis?).
- 96.-98. *Marijo slavite* (bes. M. Laharnar) in druge /tri/ pesmi:
 - *Jutranjica* (bes. M. Laharnar),
 - *Majnik ves en sam je praznik* (bes. Fr. Sekovanović),
 - *Slava ti, Brezmadežna* (bes. M. Elizabeta), rkp. (?).
99. *Marijo slavite!* (bes. M. Laharnar), rkp. (?).
100. *Mati žalostna*, (bes. M. Laharnar), tisk (ciklostil?).
101. *Moto žalosti*, rkp. (?).
- 102.-104. *Naši Pomoćnici Mariji Pomagaj na Brezjah* poklanja v ponižnosti klečeći don Kosto Selak: *Naši Pomoćnici* (bes. M. Elizabeta), *Nebes in zemlje Kraljica* (bes. Talajić-Laharnar), *Nebes in zemlje Kraljici* (bes. Makjanić -M. Laharnar), *Obhajilna* (bes. Fr. Sekovanović), rkp. (?).

105. *O božja zoro, Djevo Marijo!* (bes. A. Makjanić), tisk (v.: ciklostilno razmnožena zbirka: *MARIJI KRALJICI NEBA I ZEMIJE*, posvećuju hrvatski i slovenski kompozitori, izdao don Kosta Selak, župnik u Janjini na Pelješcu, 1956, str. 21).
106. *Odpev pri lauret. Litanijah*, rkp. (prepis ?).
107. - 114. *OSEM EVHARISTIČNIH PESMI* za mešani zbor in orgle:
 - *Kralj neba* (bes. Fr. Sekovanović),
 - *Kristus kralj* (bes. M. Elizabeta),
 - *Evharističnemu Jezusu* (bes. Makjanić-Laharnar),
 - *Rešnje telo nas dviga* (bes. Fr. Sekovanović),
 - *Pred tabernakljem* (bes. Fr. Sekovanović),
 - *V svitu svete hostije* (bes. Fr. Sekovanović),
 - *Pozna me Jezus moj* (bes. M. Elizabeta),
 - *V svitu svete hostije* (bes. Fr. Sekovanović), tisk (ciklostil, 8 str., odobril Nadškofijski ordinariat v Ljubljani, dne 2. sep. 1964, št. 2308).
115. *Otri, Marija, si solze*, rkp. (?).
116. *Plamen vere* (bes. Fr. Sekovanović), rkp. (prepis ?).
117. *Poslednja prošnja* (bes. F. Šmit), »poklanjata v spomin nepozabljeni Marjetki Potočnik ob obletnici njene smrti 1966. leta«, tisk (ciklostil ?).
118. - 119. *Poslednja prošnja* (bes. F. Šmit) »Poklanja v spomin nepozabni Marjetki Potočnik ob obletnici njene smrti 1966. leta« in *Marjetki v rajski slavi* (bes. F. Šmit) - »V hvaležni spomin ob drugi obletnici 22. nov. 1967, tisk (ciklostil, 1967).
120. *Pred tabernakljem* (bes. Fr. Sekovanović), rkp. (?).
121. *Reši me, Gospod*, rkp. (prepis ?).
122. *Slava Deloriti* (bes. Anton Grum), tisk (v.: *4 HIMEN u čast Deloriti*, uglasbili hrvatski i slovenski skladatelji, izdao i poklonio u znak zahvalnosti presvetoj devici za njezinu svetu godinu 1954 KOSTO SELAK župnik u Janjini; opalografirao Franc Pintar-Ljubljana, str. 14-15).
123. *Slava ti, Brezmadežna* (bes. M. Elizabeta), rkp. (?) in prepis (?).
124. *Slavite Marijo!* (bes. M. Laharnar), rkp. (?).
125. *Slovo* za bas, tenor, sopran, alt in mešani zbor z orglami, besedilo: Franc Šmit, glasba: Kosto Selak, tisk, 1968, 4 str.
126. *Srce Božansko*, rkp. (prepis ?).
127. *Srce Božje* (bes. M. Laharnar), rkp. (prepis ?).
128. *Srebrni zvonček (Darovanjska)*; bes. Fr. Sekovanović), rkp. (?).
129. *Sveta Marijo*, rkp. (prepis ?).
130. *Sv. (-eti) Anton Padovanski* (bes. M. Elizabeta), rkp. (prepis ?).
131. *Sv. (-eti) Vid* (bes. M. Laharnar), rkp. (prepis ?).
- 132.-135. *ŠTIRI VELIKONOČNE PESMI* za mešani zbor in orgle, tisk (ciklostil, 1968).
- 136.-139. *(ŠTIRI) VELIKONOČNE PESMI* za mešani zbor in orgle, tisk (ciklostil, ?).
- 140.-142. *TRI PESMI POKLONIL NEBEŠKI MATERI* za 70-letnico življenja 1963 KOSTO SELAK: tisk (ciklostil ?): - *Marijo slavite* (bes. M. Laharnar), - *Nebes in zemlje kraljici* (bes. Makjanić-M. Laharnar), - *Nebes in zemlje kraljica* (bes. Talajić-Laharnar).

143. *U slavu Sv. (-oga) Srca*, rkp. (?).
144. *Uspavanka* (bes. M. Elizabeta), rkp. (?).
145. *Veseli danes se, kristjan!* (bes. Marija Laharnar), rkp. (prepis ?).
146. *Veseli danes se, kristjan!* (bes. Marija Laharnar), rkp. (prepis ?).
147. *V svitu svete Hostije*, d-mol (bes. F. Sekovanović), rkp. (prepis ?).
148. *V svitu svete Hostije*, d-mol (bes. M. Elizabeta), rkp. (?).
149. *V svitu svete Hostije*, D-dur (bes. F. Sekovanović), rkp. (prepis ?).
150. *Zdrava Marija*, rkp. (prepis ?).
151. - 153. *Zmagalcu slava* (tri) velikonočne skladbe (1. in 2.), 3. *Velikonočni preludij*, tisk (ciklostil ?).

Seljakov notni avtograf,
28. decembra 1965

d) maše

154. *MAŠA ZA MLADINO* (bes. Franc Sekovanović): *Vstop, Slava, Evangelij, Darovanje, Svet, Po povzdigovanju, Jagnje božje, Obhajilo, Sklep*; tisk (ciklostil, Odobril Škofijski ordinariat v Ljubljani dne 25. jan. 1960, št. 155).
155. *MISSAE in S. Blasi, Servatoris Honorem Modos Harmoniasque* (Kyrie, Gloria, Credo, Santus, Benedictus, Agnus Dei), tisk (ciklostil), 1958.
156. *OFFERTORIUM in festo Nativitatis B. Mariae U.*, comp. Don Costo Selak, *Beata es, Virgo Maria*, rkp. (?).
157. *O SALUTARIS HOSTIA*, rkp. (?).
158. *Slovenska maša: »GOSPOD, DAJ JIM VEČNI POKOJ!«*, za 4-glasni mešani zbor ali za en glas in orgle, zložil Kosto Selak, rkp. (prepis; 1966);
 - Gospod, daj jim večni pokoj/Pristopni spev,
 - Nadaljevalni spev,
 - Darovanjski spev,
 - Svet,
 - Jagnje božje, rkp. (prepis; 1966).
159. *Slovenska maša za mešani zbor »MARIJI POMAGAJ«* čudodelni Materi Božji na Brezjah poklanja v globoki ponižnosti klečeči Kosto Selak, ob 60 - letnici njenega kronanja, 1967, tisk (ciklostil ?), odobril Nadškofijski ordinariat v Ljubljani, 30. junija 1967, št. 1567:
 - Gospod usmili se,
 - Slava,
 - Vera,
 - Svet,
 - Blagoslovljen,
 - Jagnje božje.

e) mešani zbori a cappella (= brez spremljave):

160. *Litanije*, rkp. (prepis ?).
161. *Majko ljubavi nam svete* (bes. O. Kamilo Kolb), rkp.

Oznaka dela - analiza opusa

Od nekaj čez 160 ohranjenih del v rokopisih in tiskih, od katerih se nekatera dela med njimi tudi ponovijo ali pa se pojavijo v tonalnih različicah, smo izbrali troje cerkvenih, duhovnih del, ki sicer prednjačijo v Sel(j)akovem opusu. Povsem slučajno so se dela našla kje drugje kot zgolj v edinem doslej ugotovljenem nahajališču del (pri Don Kostovem nečaku, M. Seljaku v Žireh), četudi eden od aktualnih zborovodij na koru župnije sv. Frančiška v Ljubljani (Šiški) Matija Brenčič izjavlja, da teh del Dona Kosta ne pojejo¹². To so *Missae in S. Blasii* (6-stavčna maša na latinsko besedilo), *Tri pesmi* (*Marijo slavite, Nebes in zemlje kraljici* in *Nebes in zemlje kraljica*) in štiri Marijine pesmi (*Mariji Pomagaj na Brezjah* v D- in F-duru, *Velikonočni Mariji* in *Odpev brezjanski Mariji*). V vseh teh treh delih gre za daljša in neciklična vokalno-instrumentalna dela, razen prvega, latinske maše, vsa na slovenska duhovna besedila znanih in neznanih avtorjev. Nekatera od teh del so zajeta tudi v zadnjem (aktualnem) popisu *Knjižnice Orglarske šole* (v Ljubljani)¹³. Ta navaja "le" 47 skladateljevih del!

MISSAE IN S. BLASSI (*Maša svetega Blaža*) naj bi nastala še v Janjini l. 1958 in je, kot že naslov v latinščini pove, posvečena dubrovniškemu patronu sv. Blažu (= Vlahu), zaščitniku tamkajšnjega mesta in cerkve. Glede na oznako notografke (Irene Gašperšič) in opalografa naj bi delo izšlo (verjetno v skladateljevi samozaložbi?) v Ljubljani (?). Podatkov o tem ni. O samem delu pa priča (tiskana) partitura (naslovnica in 14 str. not). Delo je napisano za običajni cerkveni oz. evharistični ordinarij, zato je (logično) zaporedje stavkov naslednje: *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus* in *Agnus Dei* in je komponirano na izvirno latinsko besedilo. Naslovnica omenjenega dela je vsa izpisana v latinščini, iz nje pa lahko razberemo tudi prenekateri že izraženi dvom tako o nastanku kot izdaji enega redkih tovrstnih Sel(j)akovih mašnih (cikličnih) vokalno-instrumentalnih del. Od vsega šestih podobnih del ji je še najbolj podobna tista, ki je čez slabih deset leta nastala že na Brezjah (*Slovenska maša* za mešani zbor »Marija Pomagaj, Brezje, 1967). Zato si oglejmo naslovnico te prve iz leta 1958:

Šeststavčno delo uvede *Kyrie* v zmernem tempu: ♩ = 64 in vsebuje vsega skupaj le 32 taktov 4/4-taktovskega načina (= C) in je neke vrste asimetrična tridelna pesemska oblika; vse seveda skrajno podrejeno tudi takemu, asimetrično neurejenemu besedilu. Na koncu sledi zgoščevanje tako teksta kot notnega zapisa zanj:

oblika: C | (6 + 3) 10 (5 + 3 + 1) 9 (6 + 7) 13 ||

F-dur:

Drugi stavek Sel(j)akove *Missae in s. Blasii, Gloria*, je podobne narave, kar nekako organsko sledi predhodnemu *Kyrie*, saj skladatelj tudi zanj obdrži enako tonaliteto (F-dur). Delo je ritmično enako, le tempo je kontrasten: *Allegro moderato*, in zato zanj predpiše za eno ♩ = 100-104 (udarcev) po MM¹⁴. Zato je seveda ta (slavilni) stavek veliko ali skoraj še enkrat daljši v notnem zapisu (68 taktov). Četudi sta si uvodna in zaključna tonaliteta

¹² - Ustna izjava avtorju dne 19. 12. 2003.

¹³ - Prim. spletno stran: www.rkc.si/natecaj/orgl_knj/index.htm (str. 5 - 7).

¹⁴ - MM = Mälzlov metronom, kar v glasbi pomeni toliko in toliko udarcev (četrtink; v našem primeru 64!) na minuto.

(F-dur) enaki, pa sledi vmes kar precej (tonalnih) modulacij. Kromatika je redka, višaje in nižaje skladatelj uporabi le tam, kjer mu je to nujno zaradi moduliranja v ne preveč, ampak skrajno bližnje harmonije. Zelo ljubi strogi stavek, glavne lestvičine stopnje odbranih tonalit. Oblikovno se tudi tu nadaljuje (vezano na besedilo) asimetrija taktov tako, da je ta stavek podoben neke vrste prekomponirani (tj. kar naprej komponirani) pesemski obliki in zato tukaj tudi navidezne simetrije ni več moč zaznati:

oblika: C 3 | (4 + 4 + 2) 10 (6 + 4 + 4 + 4) 18 || (6 + 9) 15 || (4 + 9) 13 9 ||
F-dur:

Credo predstavlja naslednji, tretji stavek skladateljeve *maše*. Avtor zanj predvidi še hitrejši tempo: *Con moto* ♩ = 128, zato je ta stavek po številu taktov, 129, še daljši in hkrati najdaljši stavek celotne *maše*. Zaradi podobnega (latinskega) besedila, kot smo ga že srečali (seveda s povsem drugo vsebino!), oblikovno *Credo* predstavlja spet (podaljšano) prekomponirano pesemsko obliko, oblikovna asimetrija se torej nadaljuje; zaradi nje pa so tudi posamezni odseki že povsem ločeni tako s tekstovnimi kot notnimi in tonalnimi cezurami. Poleg številnih tonalnih prečenj znotraj posamične (durove ali molove) tonalitete, so najbolj izrazite uvodna, vmesna in zaključna (F-) durova in vmesne: d-, f- in c-molova (tonaliteta):

oblika: C (11+8+4) 23 (4+4) 8 || (6+2) 8 || (4+5) 9 || 12 || 5 || 8 || (4+26) 30 ||
(9+5) 14 || 12 ||
F-dur: d-mol: F-dur: f-mol: c-mol: F-dur:

Sanctus (= *Sveti*) predstavlja v povsem nasprotnem tempu (*Adagio* ♩ = 60) vsega le 29 taktov, kar počasi vrača Sel(j)akovo skladbo, »ciklus,« v svoje izhodišče. Tudi ta skladba z vsega »le« 29 takti se kljub minimalni (tekstovni) in glasbeni asimetriji že spet vrača k navidezni tridelni pesemski obliki. Prav tako ostaja »cantus firmus« tonalitete F-dur:

oblika: C (4 + 4) 8 | 10 | 11 ||
F-dur:

Za predzadnji stavek *Missae in S. Blasti Benedictus* se kompozicijska naprežanja avtorja nadaljujejo in ne presegajo že znanih in ugotovljenih dejstev vseh štirih stavkov. Kljub počasnemu tempu *Andante religioso* ♩ = 82 ima delo spet »le« 32 taktov. Navidezna oblikovna asimetrija je še vedno prisotna in še najbližja tridelni pesemski obliki, tako kot zdaj že »obvezna« (F-durova) tonaliteta:

oblika: C (8 + 8) 16 | 10 | 6 ||
F-dur:

In še zadnji, 6. stavek, tradicionalni *Agnus Dei* (= *Jagnje božje*): tudi ta ima spet le 28 taktov, za eno četrtniko (= ♩) v tempu *Adagietta* pa skladatelj predvidi 64 udar-

cev MM; d-molovemu začetku sledi izpev stavka ter s tem tudi ciklusa, celotna *maša* v F-duru. Oblikovno delo razpade na (razširjeno) in asimetrično dvodelno pe-semsko obliko:

oblika: C (4 + 8) 12 | (4 + 12) 16 ||

d-mol: F-dur:

Celotno delo, torej vseh šest stavkov omenjene Sel(j)akove *maše*, je napisano za mešani zbor in orgle, četudi ta zasedba »uradno« ni zapisana in jo je moč razbrati le iz posamičnih skladateljevih navodil izvajalcem o petju zdaj ene zdaj druge zborove sekcije, izrazito basovsko lego in iz pripisov uporabe (orgelskega) manuala ali/in pedala. Tako kot velja za izrazito cerkvene skladatelje, ki so zraven še po svoji osnovni in primarni izobrazbi »dušni pastirji«, duhovniki, je seveda tovrstna idejna in ide-lološka čistost in jasnost, podrejenost glasbe besedilu totalna. To je hkrati tudi v skladu z motom *propria do concila*¹⁵ (= spremenljivi mašni deli!), kar seveda v ce-loti in konkretno ne velja za omenjeno Sel(j)kovo *mašo*, saj le-ta z vsemi šestimi ug-lasbenimi stavki predstavlja uglasbitve le njegovih stalnih delov. Kljub temu pa lah-ko zapišemo neke vrste sklepno ugotovitev, potem ko smo z vsemi razpoložljivimi muzikološkimi analitičnimi elementi prikazali omenjeni celotni Sel(j)akov mašni opus; nekatere, najbolj izstopajoče in oprijemljive elemente pa smo še dodatno pri-kazali v zgornjih analizah: ritem je stalen, popularen in kar najbolj tradicionalen (C = 4/4-taktovski način), s tem, da se tempo spreminja glede na vsebino (= besedilo) in pomen in izraz besedil stalnega dela mašnih sprevov: od uvodnega *Moderata*, prek *Allegro moderato*, *Con moto* (ta je izmed vseh izbranih še najbolj nedorečen, »ad libitum!«), *Adagio*, *Andante religioso* (ki je ne glede na kar najbolj očitno nave-zanost na izbrano in uglasbeno besedilo še najbolj adekvaten in s tem tudi inovati-ven) do zaključnega *Adagietta*. Melodije, ki izhajajo tako iz besedil kot posledično iz predstavljenega ritma in tempa, so enostavne, preproste. Skoki v vseh glasovih so minimalni, najbolj očitnih pevskih nevarnosti in skrajnih leg glasov ni opaziti; skla-datelju se pozna, da je svojo glasbo pisal in jo tako tudi tretiral: utilitaristično, korist-nostno; ali še bolj enostavno: dela, ki so tako ali drugače nastajala v njegovem ate-ljeju, umetniški delavnici, so bila namenjena takojšnji uporabi, petju in nastopanju v okviru »službe božje« in s tem tudi največkrat znanim »uporabnikom«, izvajalcem, njegovim zborom; sam pa je, kot je večkrat zapisal v različnih poročilih iz Dalmaci-je v Slovenijo (CG, P in Z!), orgle tudi igral, kar pomeni, da je sledil izvedbam svo-jih del v celotnem ustvarjalnem in poustvarjalnem postopku. Harmonsko je sklada-

¹⁵ - »Cerkvena glasba mora v najvišji meri obsegati lastnosti, ki liturgijo splošno odlikujejo, namreč: svetost, lepoto zunanje oblike in, kar iz obeh samo po sebi sledi, splošnost. Glasba mora biti sveta, to je varovati se mora vsega posvetnega, ne le v načinu kompozicije, ampak v petju. Glasba mora biti prava umetnost, sicer nikakor ne more vzbuditi v srcu onega učinka, radi katerega je cerkev glasbeno umetnost v svojo liturgijo sprejela. Glasba mora biti splošna, tj. smejo se izraziti v cerkvenih kompozicijah različnih dežel one posebnosti, ki spadajo k posebni naravi kakega naroda, vendar se pa morajo splošnemu znaku cerkvene glasbe v toliko pokoriti, da na tujega poslušalca ne napravi neugodnega učinka« (prim. Škulj, E., *O motu propria do concila*, v.: CG, L.95/2003, št. 11 - 12, str. 13 - 14).

teljev stavek v tej *maši* enostaven. Kot smo že v enem od analiziranih primerov navedli, gre za uporabo strogega kontrapunkta, ki mu tu pa tam ob že itak asketskih tonalitetah dodaja minimalne modulacijske prehode, le toliko, da izrabi vse najbolj pomembne stopnje in akorde določene lestvice (F-duru), tu pa tam še vzporedni mol; in to je tudi vse. Kromatika je redka, kakšnih drugih tovrstnih (harmonskih) efektov pa skladatelj ali ne pozna ali ne uporabi. Oblikovno je vezan na odbrano besedilo, zato so pričakovane in uporabljene pesemske oblike: od dvo- prek tridelne do prekomponirane. Inštrumentacijsko, barvno, orkestracijsko je delo spet v pričakovanih, nujnih ali pa tudi edinih sprejemljivih okvirih: mešani (pevski) zbor z relativno malo ali skoraj odmišljenimi soli, redka uporaba zbora a cappella (= brez spremljave) in (obvezne) orgle bolj v smislu trdne intonančne spremljave kot pa z dodanimi funkcijami pred-, med- in poigrama in s tem tudi opreka s podatki, da je bil skladatelj tudi velik mojster (orgelskega ali/in klavirskega) preludiranja.

Naslednji odbrani Sel(j)akov opus je krajši, pa še vedno s področja njegove cerkvene glasbene ustvarjalnosti; saj je po zgoraj znanem (poskusu) popisa del ta tudi v očitni prednosti: komaj 11 posvetnih del (*zborov*) proti 150 sakralnim, duhovnim, cerkvenim delom; od vsega skupaj 161 ugotovljenih del! Iz leta 1963, torej že iz časov, ko se je za stalno vrnil in naselil na Brezjah, v svoji »prvotni« domovini, izhajajo *TRI PESMI NEBEŠKI MATERI*, ki jih je Kosto Selak in za 70 letnico (svojega) življenja napisal na besedila: M. Laharnarja, *Marijo slavite*, Makjanića-M. Laharnarja, *Nebes in zemlje kraljici* in nazadnje še Talajića-Laharnarja, *Nebes in zemlje kraljica*. Gre za podoben, tokrat nemašni ciklus treh zborov enoglasnega (ženskega ali/in moškega) petja z (neoznačeno!) podporo (= spremljavo) orgel. Slavnost vseh štirih tekstov napoveduje himničnost tudi glasbenega izraza, zato seveda morebitni uvodni in (ne)napisani zadržki duhovnika skladatelja v tem primeru ne bodo veljali? Četudi je seveda tudi ta Selakov glasbeni triptih namenjen za petje v cerkvi, če že ne pri službi božji? Skladateljeva oblikovna nedorečenost in s tem navidezna asimetrija se nadaljuje, prav tako ritmične, melodijske, harmonske in barvne ali inštrumentacijske preprostosti tudi:

Marijo slavite, ki začenja omenjeni ciklus, uokvirja vsega le 16 taktov, kar bi v glasbenem oblikoslovju lahko veljalo za »šolski« primer (glasbene) periode ali stavka; kar pri našem skladatelju za vsega tri kitice (literarnega) besedila M. Laharnarja enkrat za razliko (doslej!) dosledno tudi velja! Kljub temu pa vse to še vedno pomeni spet le navidezno dvodelno pesemsko obliko v relativno zelo »oddaljenem« As-duru. Delo je napisano v počasnem tempu: ♩ = 56:

oblika: C (6 + 2) 8 | (6 + 2) 8 ||

As-dur:

Brezjansko Marijo je K. Selak v istem ciklusu opisal oziroma uglasbil kar dvakrat zaporedoma z minimalno spremenjenim tekstom in s tem tudi naslovoma zanju. Prva od obeh na besedilo Makjanića in M. Laharnarja ima naslov *Nebes in zemlje*

kraljici in ne glede na (ne)predpisane izvajalce pomeni strogi štiriglasni stavek a cappella (torej za mešani zbor brez spremljave). V *zmernem* tempu (♩ = 72) je predpisanih oz. skomponiranih vsega 18 taktov za štiri kitice odbranega besedila omenjenih piscev v B-duru in spet neke vrste (razširjena) in simetrična dvodelna pesemska oblika:

oblika: C (4 + 4) 8 | (6 + 4) 10 ||

B-dur:

In še zadnja iz omenjenega triptiha, ali kar mali diptih zadnjih dveh uglasbenih zborov: *Nebes zemlje kraljica*, na besedilo Talajiča in Laharnarja. Za *ne prehitri* tempo K. Selak tokrat predpisuje ♩ = 72 in delo naenkrat razpade v dvoje dvojnih dvo-taktij in je zato z vsega le 18 zapisanimi takti glasbe in ponovitvijo zadnjega, sklepnega dela prvič enkrat uokvirjeno v res čisto pravo, pravcato malo tridelno pesemsko obliko: abb1; pa še tonaliteta: Es-dur:

oblika: C (4 + 4) 8 || : (4 + 4) 8 : ||

Es-dur:

Za celoten ciklus lahko povzamemo dosedanje ugotovitve. V glavnem držijo že vse napovedane, le, da se formalno, oblikovno Sel(j)akov duhovni zborovski opus še poenostavlja. Ali zato skladatelj že odbere tako, enostavno metrično in ritmično urejeno besedilo, v katero praviloma ne posega? Zato mu je vseskozi taktovski način enostaven, skoraj nič spreminjajoč se, prav tako pa sta asketski tudi agogika in dinamika. Skladatelj na račun sporočilnega izraza, vsebine in s tem kar najbolj tesne povezanosti med besedo in glasbo v ničemer ne eksperimentira. Kompozicijski stavek pa je na račun morebiti odsotnih modernizmov razumljiv zlasti še za izvajalce, saj se je Kosto Sel(j)ak, ki je imel za izvedbe svojih del (pa še te je bolj ali manj tudi sam pripravil!) na razpolago skozi ves svoj opus le ljubitelje, amaterje. Z njimi pa ne le da je samo znal delati (vadi), še pred tem jim je moral ali mogel pripraviti (glasbena) besedila, ki so jim bila razumljiva, s katerimi je lahko računal, da jih bodo izvajalci osvojili na kolikor toliko razumljiv način in seveda pri vsem tem podajanju, interpretaciji računal še na določene izvajalske rezerve. Tudi te morajo obstajati, če je lahko pričakoval kolikor toliko spodobne poustvarjalne rezultate svoje ustvarjalnosti. Kajti glasbena umetnost je ena tistih, ki šele z reprodukcijo lahko računa na javnost in s tem tudi umetnost samega sebe; da ni to »umetnost zaradi umetnosti« (franc. l' art pour l' art). Sel(j)akova zborovska umetnost, posvetna in duhovna, to zagotovo ni bila. Prav tako veljajo še naprej vse že napisane ugotovitve (pri analizi in sklepu predhodne *Mase*) o vseh preostalih muzikoloških analitičnih elementih: ritmu in tempu, melodiji in napevih, harmoniji in strogem stavku, barvi- inštrumentaciji-orkestraciji in nazadnje še pri obliki; le da se slednji dve zdaj v smislu enostavnosti in preprostosti spustita na kar najbolj enostavne tovrstne primere: pri prvi (barvi) se pojavi celo sam zbor (a cappella), pri drugi (obliki) pa kar najbolj enostavne ali skoraj »pra stare« dvo- in tridelne pesemske oblike; vse to pa seveda še ne pomeni (ne)kvalitete Sel(j)akove (glasbene) ustvarjalnosti, saj mu gre tako

kot pri pričujočem izboru opusa, odbranem za primere analiz kot verjetno v celoti za edinstveni sporočilni izraz, za umetnost, ki je šla ali pa še bo šla med izvajalce (ljubitelje ali poklicne) in s tem posredno tudi med občinstvo, ljudstvo.

In še zadnji predvideni Sel(j)akov, spet vokalno-instrumentalni opus. Tokrat bomo posegli še po štirih delih, ki so prav tako kot predhodni opus, izšli v tisku (ciklostil) v času Seljakovega »brezjanskega« obdobja življenja in dela, torej iz let 1960 (?) do 1968. Sestavlja ga dvoje uglasbitev ene in iste pesmi *Mariji Pomagaj na Brezjah* (v D- in F-duru) na besedilo Dr. Fr. Sekovanovića, *Velikonočni Mariji* (brez znane avtorja besedila) in nazadnje še *Odpev Brezjanski Mariji* (prav tako na besedilo neznanega avtorja). Delo naj bi skladatelj torej napisal in objavil (ciklostil) v letih svojega brezjanskega življenja in dela, brez znane letnice nastanka in brez objavljene letnice natisa. Prva med njimi je prva od dveh napovedanih pesmi (v D-duru!) *Mariji Pomagaj na Brezjah* na besedilo Dr. Fr. Sekovanovića. Napisana je za dvoglasni zbor (?) (a cappella?), kar pa v partituri ni povsem jasno napisano. Delo obsega vsega »le« 16 taktov glasbe za predvidene štiri kitice pesemskega (metrično in ritmično) urejenega besedila. Predvidenemu *zmernemu* tempu skladatelj pripiše ♩ = 88 (udarcev). Vseh 16 taktov je simetričnih, zato spet lahko govorimo o skrajno enostavni in oblikovno jasni formi: dvodelni pesemski obliki: ab:

oblika: C (4 + 4) 8 || (4 + 4) 8 ||

D-dur:

Druga od obeh Selakovih uglasbitev *Mariji Pomagaj na Brezjah* na enako besedilo je napisana v F-durovi tonaliteti in je spet namenjena mešanemu zboru (a cappella). Tudi tempo (*zmerno*) je enak tempu v prvotni, prvi *Mariji Pomagaj na Brezjah*, in »določa« oz. pripisuje ♩ = 88 MM. Še vedno ostaja avtor v enaki, enostavni in dvodelni pesemski obliki, zaradi zaključnega odpeva dveh taktov, ki bi jim lahko pripisali »poigro« v smislu odpeva, pa delo obsega namesto prvotne uglasbitve (v D-duru) 16 taktov, zdaj 18 taktov:

oblika: C (4 + 4) 8 || (4 + 4) 8 2 ||

F-dur:

Tudi naslednji naslov *Velikonočni Mariji* je še vedno namenjen (*Brezjanski*) *Mariji*. Gre za izmenjavo enoglasja s štiriglasjem, spet brez spremljave (a cappella). Avtor besedila ni naveden. Počasnemu stavku *Lahno* sledi tudi temu primerno (♩ = 114) število udarcev (= metrum). Več kot očitna je za vsega 25 taktov glasbe spet asimetrija, ki je zagotovo posledica skoraj prvič uporabljenega 3/4 taktovskega načina. Oblikovno pa gre za navidezno tridelno pesemsko obliko:

enoglasje: štiriglasje:

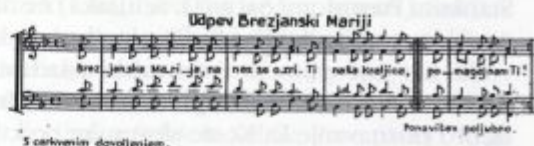
oblika: 3/4 8 (5 || + || 5) 10 || 7 ||

D-dur:

Še najbolj zanimiv in hkrati najkrajši skladateljev kompozicijski opus je zadnji v

tem ciklusu, »odpev« z naslovom *Odpev Brezjanski Mariji*. Tudi zanj ni znan avtor besedila, ker pa nekako povzema vse tri dosedanje (brezjanske Marijine) pesmi v tem ciklusu, si ga oglejmo natančno.

*Brezjanska Marija,
Na nas se ozri,
Ti naša Kraljica,
Pomagaj nam Ti!*

Delo obsega vsega le 4 komponirane takte, s predvideno ponovitvijo zadnjega takta (poljubno!) pa še vedno oblikovno izpade (mala) tridelna pesemska oblika: abb1; brez navedbe tempa in metruma, brez navedene zasedbe (štiriglasni zbor a cappella), brez avtorja besedila, zato pa z učinkovitim ritmom in tempom, melodijo-napevom, harmonijo-kontrapunktom v ustaljeni in najbolj pogosti avtorjevi (F-) durovi tonaliteti, barvno, inštrumentacijsko (= orkestracijsko) zelo enostavno, asketsko (zborovsko) štiriglasje in nenazadnje z enostvansko obliko in »kratkosapnostjo« učinkovitega zaključka skladbe in ciklusa:

oblika: C | 3 : || : 1 : ||

F-dur:

Tudi za omenjeni cikel ne moremo reči, da kaj dosti odstopa od vsega doslej že opisanega in znanega. Avtor Kosto Sel(j)ak ostaja še vedno in s tem vedno bolj privrženec in zagovornik enostavnosti v kompozicijskih elementih: ritmu in metrumu, melodiji, harmoniji in kontrapunktu, barvi (inštrumentaciji oz. orkestraciji) in nenazadnje ali kar kot prvo: v formi, obliki. To pa seveda še vedno ne pomeni kakšne bistveno zmanjšane kvalitete, saj je smisel njegove ustvarjalnosti vseskozi vse prej kot zgolj čisto umetniško delovanje, izkazovanje. Utilitarizem, torej koristnost umetniškega početja je še vedno na prvem mestu duhovnika in skladatelja (dona) Kosta Sel(j)aka, šele potem bi lahko v vseh izkazanih elementih iskali in tudi našli (določeno) kvaliteto. Kar pa zadeva elemente za stilno oziroma slogovno orientacijo dona Kosta Sel(j)aka, je pa še težje. Kajti s svojimi dosežki ni daleč presegel naših, slovenskih glasbenih dosežkov slabih sto let nazaj, iz časa razcveta slovenske cerkvene glasbe, ki sta jo proti koncu 19. stol. dosegla A. Foerster in I. Hladnik, s kolegi, ki so le-to v bistveni prednosti na posvetnem področju dosegli z razvojem romantike v slovenski glasbi tega stoletja. K. Sel(j)aku česa takega, revolucijskega tam daleč od Slovenije, v Dalmaciji niti ni bilo treba; saj je bil v prvi vrsti duhovnik in kot tak tudi ni imel za seboj kakšne posebne obrtne (skladateljske) šole. Četudi (določeni) viri pričajo o njegovem glasbenem šolanju v Dubrovniku (?), le-ta še dandanes v tem pogledu pomeni »glasbeno provinco«, kako je moglo biti tam doli šele stoletje pred tem, tam nekje med letoma 1908 in 1917, ko naj bi po (nedokazanih) trditvah Kosto Selak v Dubrovniku opravil srednjo in visoko (bogoslovno) šolo, o glasbeni pa ni ne duha ne sluha! Ali pa je morebiti le nekaj od tega (vsaj malo semenišče) opravil v Ljubljani in se v letih 1910 - 12 skupaj z leto

dni mlajšim Antonom Jobstom (1894 - 1981) seznanil z glasbo v tedanji »Premrlovi« *Orglarski šoli* v Ljubljani¹⁶? Zakaj potemtakem tako prijateljstvo in dopisovanje K. Sel(j)aka s takratnim »spiritusom agensom« slovenske cerkven glasbe, msgr. Stankom Premrlom? Saj ga (J. Sel(j)aka) ne najdemo tudi v nobeni od že raziskanih epoh znamenite ljubljanske *Orglarske šole*, ki so jo v letih 1877 pa vse tja do l. 1944 vodili kar trije eminentni slovenski skladatelji in organisti: Anton Foerster¹⁷, msgr. Stanko Premrl¹⁸ in nazadnje še Venceslav Snoj¹⁹. Zakaj potemtakem tudi relativno dobro poznavanje D. Koste slovenske cerkvene glasbe in notnih izdaj ter številne izvedbe slovenskih del različnih takratnih aktualnih slovenskih cerkvenih skladateljev v Dalmaciji, kjerkoli je že bil in od koder koli se je redno oglašal? Vse to so številni strokovni (bio- in bibliografski) dvomi, na katere tudi stroka v relativno kratkem času in ob akutnem pomanjkanju izvirnega gradiva o vseh teh dvomih in potrditvah še ne more odgovoriti; niti zanikati odprtih dvomov in namigov, kaj šele potrditi tiste zunaj kroga ugotovljenih.

Rekli so o njem ...

Ob akutnem pomanjkanju primarnega zgodovinskega in muzikološkega bio- in bibliografskega gradiva in listin smo se pred (do)končnim orisom življenja in dela J. Sel(j)aka poslužili tudi neformalnega, pa zato osebnega gradiva – pogovorov z informatorji, pri nekaterih znancih, Žirovcih in Nežirovcih.

Alfonz Zajec (roj. 1932; Žiri, Loška c. 56; 3. september. 2003):

»Bil pa je /D. K. (J.) Sel/j/ak/ hiter, hitro je tudi govoril; spomnim se ga kot otrok, saj sta bila oba starša, oče (Ivan, Janez, Anže Z.) in mati (Marija Z.) trgovca, oče pa je bil tukaj v Žireh tudi ključar. Zato se je (J. Sel/j/ak) vsakič, ko je bil na obisku v Žireh, redno oglašal pri nas. Prav tako sta starša vzdrževala z njim redno korespondenco: najprej oče, po njegovi smrti, med vojno in po njej, pa še mati. Vsa ta pisma še vedno hranim. Redno je hodil mimo naše hiše na Dobračevo, kjer se je pri Hribčarju poročila njegova (Jernejkova) sestra. On, Don Kosta, tudi piše tako: hitro, poetično, ... Spet po drugi strani pa je bil prava dobričina, saj je dal vse od sebe in na koncu ni imel nič; tudi zato

verjetno pomanjkanje ali kar odsotnost njegove zapuščine, saj kljub temu, da se je res celo življenje samo selil, čisto na koncu prav zaradi omenjene (lastne) dobrote ni imel čisto nič. Ker v tistih pred-, med- in povojnih časih (med obema svetovnima vojnoma) ni bilo denarja, mu je naš oče večkrat plačeval v denarju za maše, ko je najdlje služboval na polotoku Pelješcu (Janjina in Kuna). On sam pa je te maše tam

¹⁶ - Križnar, F., Anton Jobst 1894 - 1981, življenje in delo glasbenika in skladatelja, Pegaz, Ljubljana 1990, str. 8 - 10.

¹⁷ - Prim. Rotar, B., Foersterjeva orglarska šola (v.: CG, L. 83/1990, št. 1 - 3, str. 7 - 14);

¹⁸ - Prim. Rotar, B., Premrlova orglarska šola (v.: CG, L. 83/1990, št. 4 - 6, str. 28-40);

¹⁹ - Prim. Rotar, B., Snojeva orglarska šola (v.: CG, L. 83/1990, št. 7 - 9, str. 53 - 55);

tudi opravil. Marsikdaj se je za vse to tudi zahvalil ne le v pismih, pač pa tudi v »naturalijah«: s steklenico vina ali/in steklenico (oljčnega) olja. Tako se spominjam, da je skoraj vsako leto kar v zabojčku poslal celo marmelado, da se je lahko rezala; z vejico lovorja na vrhu. Ker je imel oče tudi zelo kmalu svoj fotoaparati, je tudi J. Sel(j)ak skoraj vsakič na obisku v našem družinskem albumu. Prav tako je redno z različnih poti pošiljal svoje fotografije in razglednice s pozdravi.

Pri hiši je bilo pri Abrahtovih 12 otrok, Jernejko je bil predpredzadnji, deseti. Tudi v naših podatkih pogosto nastopata oba priimka: Selak in Seljak. Prvo pismo, ki ga hranim, obstoja iz l. 1928. Imel je lepo, celo kaligrafsko pisavo (prim. pismo Don Koste Jernejka z otoka Košljuna, 15. 3. 1928). V ohranjeni korespondenci obstoja še veliko kartic, razglednic, po večini s tematiko svetih podob, pa še take, ki kažejo na živ stik J. Sel(j)aka z Dalmacijo: Neretvo, Splitom, Trstenikom (nad Reko), Pelješcem, ... V tej (osebni) korespondenci J. Sel(j)ak pogosto omenja tudi Poldeta, maminega brata. Ta je bil krojač in je kot tak pogosto potoval po takratni skupni državi 's trebuhom za kruhom' pa je bil tudi v Trogirju (pri Splitu), na začasnem (krojaškem) delu. Tudi tam se je srečal z našim J. Sel(j)akom. Med in prva leta po zadnji (2. svetovni) vojni (1941 - 45) ne morem več reči, kje točno se je nahajal, kajti v tem času se ni več oglašal. Šele od l. 1948 dalje spet sledijo pisma, pisana že s pisalnim strojem in spet prvo iz Janjine (ohranjena je le 2. str. le-tega). Od l. 1950 dalje pa je zdaj že mati, tako kot oče pred njo, nadaljevala z redno korespondenco in plačevanjem maš. Najbolj aktivno znanstvo je ostalo iz leta 1967, ko je pel zlato mašo najprej na Brezjah, potem pa še v Žireh. Na Brezjah so mu za to čast spesnili in napisali pesmico, meni čisto neznani ljudje. Kljub temu, da nič ni imel, je ob eni od priložnosti zahvale materi poslal knjigo tiskano, v l. 1913, kar vse spet kaže na njegovo izredno darežljivost. Pri vsem tem pa je bil osebno zelo skromen, kar se vidi s številnih fotografij: vedno skromno oblečen. ... Tudi kasneje, ko sem ga srečeval še na Brezjah, je bil pater J. Sel/j/ak posebej: hodil je hitro, skoraj frčal, hitro govoril, ... to je bila res posebna in samosvoja, živahna figura, človeška podoba. »

Don Božo Baničević (roj. 1937; župnik v Žrnovem na o. Korčula, Hrvaška; prim. pismo z dne 16. sep. 2003; orig. hrani avtor) pa se takole spominja Dona Kosta; iz hrvaščine prevedel avtor, FK):

»Dona Kosto sem poznal že od l. 1960, ko ga je povabil župnik v Čari Ivo Petković, da pridiga v čast Gospe s Čarskega polja. Spominjam se te pridige, še posebej njenega začetka. Tedaj sem bil v drugem letniku teologije, pri tej maši pa sem igral orgle. Zagotovo sem se celo mašo smejal pridigarju, ki je bolj poskakoval in gestikuliral kot pa govoril. Tedaj sem izvedel, da se Don Kosto ukvarja tudi z glasbo. Opazil pa sem tudi, da se je za meno, za orglami ves čas tudi smukal in pogledoval na note in v dela, ki sem jih igral.

Potem sem sam prišel za župnika v Janjino leta 1978 in odšel l. 1991 na Korčulo, od koder sem tudi prišel v Janjino. Don Kosto je bil takrat že pokojni. Pozneje sem kar večkrat obiskal njegov grob na Brezjah, saj sem priha-

jal na obisk k Don Albertu Novaku, duhovniku iz Hrvaške, ki je bil tam spovednik. Tako sem tudi jaz spoznal Brezje. Ko je Don Alberto umrl, sem imel pogrebni nagovor na koncu pogrebne svete maše na veliko veselje tamkajšnjih vernikov.

V začetku, ko sem prišel v Janjino, nisem našel nobenih not niti nisem videl nobenih napisanih ali izdanih not. To me je presenetilo. Na veži so bile samo neke liturgične knjige. Tako ni zatorej nič ostalo od not, tamkajšnji zbor pa je še naprej včasih zapel neke skladbe, zборе, ki jih je naučil Gospar Palmo, Dubrovničan, ki je tudi že mrtev.

Ves župnijski arhiv, potem ko je Don Kosto odšel in so prišli v župnijo Frančiškani (1960-64), je bil zmetan na podstrešje na kup, brez kakršnegakoli reda. Tu so miši, veter, vlaga in vročina storili svoje in vse to gradivo je dandanes neuporabno. Sam nisem imel časa to rešiti, saj sem imel preveliko drugih duhovniških obveznosti. Kljub temu sem tu našel notni list za skladbo *JANJINO*. To je himna. Morda je to napisal Don Kosto? Pozabil sem. Vse to je ostalo v Janjini v tamkajšnjem župnijskem uradu. Na tem kupu sem našel še notni zapis več skladb raznih avtorjev. Verjetno je bila vsaj ena ali kar več skladb avtorja Dona Koste. Ta mali zveščič je bil tiskan ciklostirano (kar je bilo tedaj edino mogoče). Zato se mi zdi, da je bila v tem opusu tudi pesem o *DELORITI NA KUNI*, zato bi morda te note lahko iskali še tam, saj se prav ta pesem prav tam stalno prepeva. To je vse, kar sem videl od Dona Koste.

Kar pa se tiče vseh teh skladb, je jasno, da sem jih igral. Ta zveščič je bil verjetno natisnjen v Sloveniji, ker so bili vanj vključeni še drugi (slovenski) avtorji.

Kar pa zadeva same skladbe, so bile le-te kratke, duhovne. Po moji presoji je pesmi, ki jih je napisal Don Kosto, harmoniziral prof. Anton Grum, še drugi Slovenec v Dubrovniku, ki je tudi nekaj časa bival v Janjini. Grum je imel izjemno lep rokopis, zato ga je Don Kosto 'izkoristil' celo za pisanje *Matične knjige*. Ker sem poznal Grumovo pisavo, sem jo v *Matičnih knjigah* lahko vedno spoznal. To so mi kasneje potrdili tudi Janjani.

Grumova glasba je strogo določena. Stroga harmonija nekoliko odstopa od naših navad. Tudi zanj mislim, da je bil iz primorskih, slovenskih krajev in to je tudi slišati in slutiti iz njegovih not. Enako vidimo in slišimo tudi v glasbi Dona Koste. Jaz sem ves čas to pripisoval slovenskemu poreklu.²⁰

Don **Božo Baničević** (roj. 1937; župnik v Žrnovem na o. Korčula, Hrvaška; prim. /2./ pismo z dne 4. nov. 2003; orig. hrani avtor;) pa se še enkrat takole spominja Dona Kosta; iz hrvaščina prevedel avtor, FK):

»Don Kostov klavir je bil pri družini Antuna in Marije Grkeš. Ali je tam ostalo še kaj (njegovega) notnega gradiva, ne vem. Pri tej družini je bila hči Marija, ki se je potem poročila v Dubrovnik. Tudi njim bi bilo treba pisati in jih po tem vprašati. Morda tudi oni lahko prispevajo kakšno podrobnost o življenju in delu Dona Kosta, ker so bili z njim zagotovo dobri prijatelji²⁰?

Vsekakor pa je bil Don Kosto zelo nadarjen za hitre in kratke stike z vsemi, saj je tudi med zadnjo, 2. svetovno vojno znal komunicirati celo s sovražniki.

²⁰ - Na pisma v ž. u. Janjina in Kuna in družini Antuna in Marije Marije Grkeš (Janjina) 11. nov. 2003 ni bilo nobenih odgovorov (op. FK).

Ko je tako enkrat izvedel, kako so se Nemci maščevali v Osobljavi, Kuni in Pija-
vičinu (vse to so kraji zahodno od Janjine na polotoku Pelješcu), samo zato, ker so
partizani streljali na nemški čoln, se je Don Kosto domislil: Nemce je treba osrečiti,
da tudi Janjine ne uničijo in požgejo. Zato je Don Kosto, ko je pričakoval, da pride-
jo Nemci v Janjino, odšel v šolo, povabil učence in še nekaj odraslih. Skupaj so po-
ložili tepihe in posuli cvetje v čast takratnemu nemškemu načelniku mesta Janjine.
Ta in on sam, Don Kosto, sta potem spregovorila skupaj v pozdrav prihajajočim
nemškim vojakom in oficirjem. In vse je dobro izpadlo. Nikomur v Janjini potem
niso Nemci izkrivili lasu in Janjinjani in Janjina so bili rešeni.

Druga zgodba pa obstaja še pred to prvo, pred l. 1943 in je torej povezana s pred-
hodnimi okupatorji Dalmacije, italijanskimi fašisti. Na Pelješcu je bilo tako kot po-
vsod polno lokalnih partizanov, ki so pogosto napadali Italijane iz zasede; kajti vsi
prebivalci, staro in mlado, so jih sovražili. Bila je vojna in počeli so velike zločine:
požigali hiše in maskirani pogosto mučili nedolžne ljudi. Bili pa so zelo strahopet-
ni in so prav zaradi strahu počeli male in velike zločine. Tako so v enem od takih
primerov Italijani ujeli 10 - 12 mladcev, da bi jih postrelili. Bili iz so okoliških zasel-
kov Janjine in fašisti so jih že postrojili, da jih ustrelje. Iz cerkve pa se nenadoma pri-
kaže (naš) Don Kosto, oblečen v duhovniško obleko s štolo okrog vratu in biretom
na glavi. Kajti dobro je poznal vse fašistične oficirje, ki so redno prihajali k njemu
tudi k maši; prav tako jih je ob teh priložnostih marsikdaj nagovoril v italijanščini,
saj je (svetovne) jezike znal kar dobro. Don Kosto je tokrat takole nagovoril italijan-
skega kolonela:

'Vi iščete partizane-komuniste, da jih uničite. Tile pa, ki ste jih sedaj ujeli, niso ko-
munisti, temveč moji dragi katoliki, hrvaški verniki. To so moji Anto, Ivo, Mato, Niko,
Pero, ... vsi po vrsti dobri kristjani, vsako nedeljo pri maši. Oni morajo zato takoj do-
mov živi in zdravi! Takoj jih izpustite, da svobodno odidejo.'

Po teh besedah je kolonel izpustil vse te mladeniče na njihove domove na veliko
veselje njihovih staršev in vsega našega kraja. Don Kosto je še eno zmago dosegel
spet na enega samo njemu znanih načinov.

In ko je vprašanje karakterja in značaja Dona Kosta: njega noben oficir ni jemal
resno. Saj je bil nizke rasti, rdečkastorumenih las, hitrih gibov, ostrovidnih in vpra-
šujočih oči, bistre pameti, ki je vseskozi povzročala nagle kretnje in obrate. Svoje
odločitve je izrekal in počel zelo hitro in zato je lahko vedno tudi dobro shajal s še
tako slabimi ljudmi, ne da bi pri tem komu kaj hotel in z naravnost otroško dobro-
to. Pri tem pa mu tako obnašanje nikoli ni škodovalo in vse to ni bilo v nasprotju z
njegovimi pričakovanji. Prav tako se je znašel, ko so mu partizani naročili, da odpre
okno, ko prihajajo k njemu v goste nemški oficirji; da bi partizani nanje lahko odvr-
gli bombe skozi (odprto) okno v župnišče. Don Kosto jim je odgovoril:

'Vsi, ki predejo v mojo hišo, so moji gostje. Njim se zato tukaj ne sme nič zgodi-
ti. Vi pa imate dovolj drugih priložnosti in prostorov v gozdovih, kjer se lahko z nji-
mi bojujete in pobijate in zato vse to počnite kjerkoli drugje, ne pa tam, v sredini
mesta!'

Frančiškani, Pater **dr. Viktor Papež** in brata laika (neduhovnika) **Štefan Rezec** in
ekonom **Leon Rupnik** (Frančiškanski samostan, Brezje 72, 17. sep. 2003); vsi trije so

Dona Kosto alias Jernejka Sel/j/aka (osebno) poznali:

Pater dr. Viktor (roj. 1943): »Jaz sem ga poznal osebno, še kot bogoslovec, ko sem prihajal na Brezje večkrat pomagat', ko so bila tu romanja in je bilo v hiši veliko ljudi in še več dela. Tam sem se tako kot z drugimi srečal tudi z Don Kosto (J. Sel/j/akom), ki se mi je še posebej zarisal v spomin s svojo majhno postavo, rdečelas in pegast, tudi z rdečimi pikami. Bil pa je tudi zelo živahen. Srečevala sva se tako v cerkvi kot v obednici. Poleg tega, da je bil zelo živahen in temperamenten, je hodil zelo hitro in na drobno. Za razliko od drugih pa je nosil ob praznikih na talarju tudi rdeč pas, saj je bil monsignor. Nanj je bil zelo ponosen, saj je pomenil posebno (cerkveno) odlikovanje oziroma imenovanje. V naši Kroniki je tudi ohranjen zapis, da je veliko spovedoval, zato se ga je tudi prijel vzdevek 'spovednik.' Četudi ni bil (več) pater frančiškan, saj je bil 'škofijski' duhovnik, je z nami živel skupaj kot z družino, kar je tudi značilno za redove, za Frančiškovega pa še posebej. Zato se je udeleževal tudi skupnih molitev (večkrat dnevno) in vedno je bil z nami; skratka: živel je kot frančiškan, čeprav je bil (škofijski) duhovnik. Slovensko je znal, tako, da navkljub temu, da je bil skoraj celo življenje zunaj Slovenije (na polotoku Pelješcu in še kje drugje po Hrvaški).«

Laik neduhovnik Leon (roj. 1932): »Z glasbo se pa tukaj na Brezjah ni čisto nič bavil ali ukvarjal, morda za hec, ne pa za res. Za orglami ali na koro se pri nas ni pojavljal. Tudi z zborom se ni nič ukvarjal. Mislim, da kakšen (poseben) glasbenik ni bil. Očitno je bil samouk. V zadnji monografiji brezjanske Bazilike Marije Pomagaj ga tudi ne navajamo, ker ni bil član našega reda. Zato je tudi, kot ste pravilno ugotovili po fotografiji njegovega (skupnega) nagrobnika za (škofijske) duhovnike, je z njimi tudi posebej pokopan, ločeno od ostalih frančiškanov na tukajšnjem brezjanskem pokopališču.«

Pater dr. Viktor: »Tukaj pri nas na Brezjah je živel, delovalo in tudi umrlo več podobnih duhovnikov, kot je bil npr. Don Kosta Jernejko Sel(j)ak. Ko so prišli enkrat v pokoj in ker so bili še pri zdravju, so prišli k nam v pomoč za delo v cerkvi. Tudi zato J. Sel(j)aka ne omenjamo v omenjeni monografiji o frančiškanih na Brezjah. Čeprav so bili naši gostje, niso bili frančiškani, pač pa del naše skupnosti, družine. Da bi pa tukaj pri nas kaj komponiral, mi zato nič ne vemo in tudi ni ohranjene njegove tovrstne zapuščine.«

Laik neduhovnik Leon: »Meni je sicer znano, da je nekaj delal, pisal (morda celo komponiral) tudi tukaj na Brezjah, ampak nam ni čisto nič znano, kam je vse to šlo.«

Laik neduhovnik Štefan (roj. 1926): »Tudi jaz nič ne vem, da je kaj pisal ali komponiral tu pri nas na Brezjah, za orgle pa zagotovo ni sedal. Sicer pa je tudi meni znan Don Kosta Jernejko Sel(j)ak kot dober in pošten človek in duhovnik. Bil je radodaren, morda kar malce pretirano.«

Laik neduhovnik Leon: »Bil je res radodaren in je tako rekoč vse razdal in zato tudi nič ni imel.«

Laik neduhovnik Štefan: »Mislim, da nisem preveč povedal, če sem tudi zanj rekel, da je bil pošten. Nikoli ni bil jezen, z eno samo besedo: bil je dobričina.«

Laik neduhovnik Leon: »Iz Dalmacije so mu tudi sem na Brezje pošiljali sladkarije (rožiče, pekmez, ...), pa vino, travarico in (oljčno) olje.«

Laik neduhovnik Štefan: »Tudi to je povedal, da je med vojno rešil kar nekaj domačinov v Dalmaciji (na polotoku Pelješac), ki so jih hoteli Nemci postreliti.«

Pater dr. Viktor: »Če je bil pa tako povezan (šolanje in poučevanje tudi na o. Košljun pri o. Krku, na prvi hrvaški Gimnaziji, ki je bila tudi v lasti Frančiškanskega reda!), ali je bil potem res kaj povezan s tem (našim) redom?«

Laik neduhovnik Leon: »Ravno to sem hotel še dodati, kar mi je (Don Kosta Jernejko Sel/j/ak) povedal sam osebno, da je bil frančiškan, in so ga izključili zaradi njegove osebne radodarnosti, ki je celo redu, kot je frančiškanski, že škodila; že tam doli na Hrvaškem, na Pelješcu. Mislim tudi, da je bil posvečen (v duhovnika) kot frančiškan.«

Pater dr. Viktor: »Tudi zato je bil z nami tako povezan, potem pa še, ko slišim to njegovo dolgoletno in tesno povezanost z Dalmacijo, ki je trajala prav do konca njegovega življenja še tukaj na Brezjah, res ni moglo biti drugače. Čeprav je naš red res znan po tej dodatni kvaliteti, pa je bil verjetno Don Kosta že kar prehudo radodaren, ali pa je bil njegov takratni predstojnik premalo odziven za take kvalitete.«

Laik neduhovnik Leon: »Zaradi te svoje (pretirane) dobrote je menda Don Kosta trpel že med službovanjem (še v frančiškanskem redu) v Dalmaciji.«

Darij Erznovnik, daljni sorodnik (v 3. kolenu; roj. 1930; Žiri, Ob potoku 17, 24. sep. 2003):

»Po svojem prepričanju in moji ugotovitvi je bil J. Seljak liberalni klerik, ali najmanj kar je: 'ljudski duhovnik s socialno noto.' Iz zadnje, 2. svetovne vojne izhaja pripoved, da je rešil Janjino pred požigom, prav tako pa je rešil celo skupino mladih dalmatinskih fantov, še neoboroženih partizanov pred aretacijo, ker jim je enostavno pripisal, da so njegovi delavci v vinogradu. V resnici pa so se že zbirali za boj proti fašizmu in nacizmu. Pri tem ga je reševalo tudi znanje jezikov. Bil je izreden retorik in dober pridigar in hkrati pristaš edino zveličavne božje resnice: 'Bog je povsod.' Prav tako so mu cerkvene oblasti zamerile včlanitev v takratno Ciril-Metodijško društvo. Hkrati je bil duhovnik vsem župljanom, vernikom in ateistom (v Janjini in Kuni).

Ker pa izhajam tudi iz družine, kjer je bila mati pevka sopranistka in dobra kuharica, smo se ves čas zelo dobro razumeli. Če bi mati svoj glas tudi šolala, bi zagotovo postala odlična pevska solistka. Od mojega otroštva, ko sem imel šele tri leta, sem že poznal našega Jernejka Sel(j)aka. Ker je bil rojen istega leta (1893) kot moj oče, sta bila z njim vrstnika. Name je ob vsakem srečanju napravil dober vtis, ker je imel zelo rad tudi otroke. Zato je ob vsakem obisku za nas otroke vedno prinesel iz

Dalmacije razne slaščice. Po prvem omenjenem srečanju l. 1933 pa smo že čez pet let, 1938, vzpostavili neke vrste trajno prijateljstvo. Odtlej je bil J. Sel(j)ak vedno naš gost, za cel teden, 14 dni, pri nas je bil ob teh priložnostih vedno na hrani in stanovanju. Postajala sva vedno večja prijatelja in kasneje sva si ob teh srečanjih izmenjevala tudi svetovnonazorske poglede. Moj oče je bil vernik, ni pa maral klerikalizma. Don Kosta pa se je kljub svoji dobroti vedno bal zahrbtnih igric, ki so se morale očitno pojavljati tudi znotraj frančiškanskega reda in cerkvene hierarhije. Zato je priznaval vse vrste vernikov in nevernikov, ljudi. Zato je bil med ljudstvom in verniki tako zelo priljubljen, malo manj pa pri cerkvenih oblasteh. O tem je večkrat pripovedoval zlasti v Žireh. Prvič sem ga obiskal v Dalmaciji okrog leta 1950. Še pred tem pa je hodila k njemu poleti mama sama in to kar za cel mesec. Takrat mu je kuhala in malo spremenila klimo. Menda se je Don Kosta takrat počutil najbolje, saj je bila mama res prav kuharska umetnica. Tudi pri nas je bilo kar 15 otrok, oče pa je imel kot občinski tajnik kar dobro plačo tako, da pomanjkanja nismo nikoli trpeli. Zato sem v takrat za Žiri kar precej oddaljeni Dalmaciji velikokrat na teh obiskih prislulil Don Kosti in zlasti še ljudem. Vsi po vrsti so ga cenili kot velikega dobrotnika. V tem je bil vedno dobrotniško obrnjen od sebe in nikoli k sebi. Spominjam se tudi, da mi je velikokrat igral na klavir. Bil je tudi srčni muzik in velik ljubitelj likovne umetnosti; saj je imel po stenah ogromno Meštrovičevih in drugih slik. Vesel je bil, da je na klavirju veliko spremljal druge glasbenike, še rajši pa je imel, če smo ga v teh naprežanjih tudi poslušali. Kasneje, ko sva si ustvarila z ženo (Marto) svoj dom, je postal J. Seljak tudi reden gost našega novega doma v bloku v Žireh in spet je imel zelo rad oba najina sinova, Bogdana in Mateja. Prav tako je bil najbolj navezan na svojega nečaka Milana Seljaka, tudi mojega sošolca tukaj v Žireh. Zanj je Don Kosta še najbolj poskrbel, saj je imel že kot otrok lep glas in petje je ostalo tisto, ki ju je združilo. Milanu S. je potem Don Kosta pomagal vse svoje življenje prav zaradi navezanosti enega in drugega na glasbo; ostala sta navezana do kraja v duhovnem in tudi materialnem pogledu. Z Milanom sva Don Kosti skupaj z domačimi rekla 'striček.' Vsi smo zelo radi odhajali k njemu v Dalmacijo, vedno seveda poleti, prav tako pa je tudi Jernejko Sel(j)ak rad vsako leto prihajal k nam v Žiri. Povezani smo bili tudi pošto: s pismi in paketi. Redno nam je pošiljal posebne vrste dalmatinski kruh, ki je bil narejen iz fig in so mu rekli mantala. Tam doli, v Dalmaciji pa pred drugo svetovno vojno 'svojega' kruha skoraj niso poznali, saj jim je ladja le 2-krat letno pripeljala kruh za božič in veliko noč iz Dubrovnika. Sicer je bila Dalmacija komunikacijsko zelo slabo povezana. Ni bilo ne cest in ne drugih komunikacij. Imeli pa so seveda svoje odlično črno vino, dingač, ki smo ga bili redno deležni pri našem 'stričku.' Ko je prihajal v Žiri, nič ne vem, ali je tukaj tudi kaj sedal za orgle ali prihajal na žirovski kor. Tudi kasneje, ko je bil Don Kosta - J. Seljak na Brezjah, smo ostali v stalnih stikih. Tja gor smo redno hodili na obiske, pa tudi sedaj, ko je ostal tam pokopan po letu 1968, ko je tam umrl, še obiščemo njegov grob.»

Milan Seljak (roj. 1929; Sovra 3, Žiri, 8. okt. 2003): »Stric Jernejko je bil rojen pri 'Abrahtu' (kar pride od prejšnjega priimka pri hiši: Albrecht!), zato tudi kasneje vzdevek 'Abrahtov patrček.' Pri hiši je bilo devet otrok: pet fantov in štiri dekleta. Iz

podobnih velikih družin je bilo včasih težko šolati otroke, ob njem, ki je po ljudski šoli (tukaj na Žirovskem) najprej odšel v ljubljansko bogoslovje, se je na Grmu pri Novem mestu šolal tudi njegov brat, moj drugi stric. Po mojem sodeč, bi ta brat, ki je potem kot neke vrste šolan 'kmet' ostal na gruntu, bi moral postati duhovnik, Jernejko pa ostati doma na domačiji; ampak usoda je bila pač takšna. Jernejka je vseskozi zanimalo še petje, glasba. Že iz malega semenišča se je spominjal in veliko-krat omenjal patra Hugolina Sattnerja, kasneje pa je redno omenjal še msgr. Stanka Premrla, Matijo Tomca itd. zato je moral obiskovati tudi Premrlovo Orglarsko šolo v Ljubljani (S.

Premrl jo je vodil od l. 1909 do 1941; op. avt.), saj je čudovito igral orgle. Novo mašo je pel tu doma, v Žireh, 27. maja 1917. Zato imam jaz iz njegove bogate korespondence v rokah kartico iz l. 1918, ki jo je prejel že v Dubrovnik. Učil je tudi jezike, imel je svoj klavir in imel tudi svoje (glasbene) učence (v samostanu) na Kuni (na Pelješcu).

Jaz se ga spominjam še izza ranih otroških let, četudi je bila med nama kar precejšnja starostna razlika: 36 let! Po vojni, po l. 1945 sem bil pri njem v Janjini celih pet let, tam obiskoval (osnovno in srednjo) šolo, gimnazijo, solopetje in klavir. Letega me je učil kar stric Jernejko sam; pravzaprav je bilo moje šolsko mesto v Dalmaciji Dubrovnik. Takrat je obstajal t. i. seminarski del šole. Najprej smo seveda mi hodili v Dubrovnik, potem pa nas je bilo iz Janjine toliko, 26 učencev, da so pričeli počasi prihajati iz Dubrovnika v Janjino učitelji. Že kot otrok sem bil pevec v 'Jobstovi šoli' tukaj v Žireh, potem pa se je tudi moja glasbena in še posebej pevska nadarjenost in nagnjenost nekako zlila s stričevo, Jernejkovo. Že od Jobsta sem izvira tudi pomoč, da bi se poklicno glasbeno izobraževal. Z Jobstovim sinom Nikom J. sva opravila sprejemne izpite na vojaški glasbeni šoli (v Vršču), kjer sem bil najprej sprejet jaz, potem on in tako je tudi ostalo. Naš skupni (stari) znanec pa je bil znani slovenski filozof, akademik, prof. dr. France Veber, ki je tudi imel marsikaj pri tem, da sem kasneje, po vrnitvi iz Janjine nadaljeval tako z gimnazijo v Ljubljani in solopetjem. L. 1945 pa je bil tudi (prvič) operiran na želodcu. Ker je zelo slabo prenašal ta naš mrzel in vlažen zrak, se je tako dobro počutil tam doli v Dalmaciji. Bil je zelo živahen, hiter in vseskozi velik pridigar. Najrajši pa je imel pri bogoslužju peto latinsko mašo. Zelo lepo je pel, bil je odličen tenorist. Zelo veliko je pel slovenske ljudske pesmi. Očitno je moral biti tudi (pevsko) glasbeno šolan. Tam doli v Dalmaciji je imel tudi velik in krasen zbor, ki ga je vodil g. Palma. Zelo je bil priljubljen pri mladini, ki je iz več okoliških vasi prihajala k njemu na pevske vaje. Hkrati pa je bil Don Kosto tudi velik improvizator na klavirju in še večji na orglah. Ko je komponiral, je svoja dela vedno preizkušal na orglah, kljub temu, da je imel vedno pri sebi kar dva klavirja. Zato so pri njem že vedno pred jutranjo mašo pele orgle izpod njegovih prstov in nog. Njegova druga ljubezen pa so bili jeziki. Tudi v tem se je ob poznavanju šestih (svetovnih) jezikov ukvarjal še s poučevanjem le-teh.

Bil je velika dobričina, zato so ga vsi imeli tako radi; morda je bil celo predober v tem. Ko so ga hoteli l. 1945 premestiti kot frančiškana, je iz tega reda izstopil in to

samo zato, ker ni hotel oditi nikamor drugam kot ostati v Janjini. Po vojni je tudi vstopil v Ciril-Metodijsko društvo, kar vse je v takrat precej bolj zaostrenih (političnih) časih in odnosih med cerkvijo in državo pomenilo zanj še drug tourstni vzrok. Znal je delati z ljudmi, v smislu službe božje pa je bil skrajno pravoveren.

Ves čas je kazalo, da bo tudi mirni pokoj preživel v Dalmaciji, na koncu pa ga je ob upokojitvi spet opomnilo domotožje in takoj sem ga moral priti iskat. (Do)Končno se je odločil za Brezje. Očitno je premagalo domotožje. Tako je na Brezjah preživel leta od 1962 do '68. Na koncu je umrl za rakom. Leta 1968 sva bila domenjena, da ga z Brezj š še zadnjič odpeljem v Janjino pa zaradi bolezni tega nisva več uresničila. Ponovno je bil operiran na želodcu, operacija pa ni uspela. Bolezen je trajala vsega skupaj le dve leti in pol. Nazadnje je bolezen tako napredovala, da je umrl v nekaj mesecih. Na lastno in posebej izraženo željo, četudi z velikim zoperstavljanjem sorodstva (razen mene in strica Ivana) je tudi pokopan na Brezjah. Zapuščine not itd. z Brezj po njegovi smrti ni bilo nič. Kakor veš, je tudi večina stričeve (notne) zapuščine pri meni zgorela, ko sem imel pred leti požar v moji hiši, saj sem imel od njegove bogate zapuščine več kot dve skrinji njegovega gradiva: not. Sedaj je ostalo bore malo, za dobro mapo. Tudi klavirja nismo nikoli prepeljali iz Janjine, pianino pa je podaril meni, ko sem se vrnil v Ljubljano. Ta del zapuščine razen nekaj redkih (šestih) slik, je tudi vse ostalo v Janjini; pa ne v samostanu ali župnišču, vse je razdal po hišah, ker se je enostavno moral od tam izseliti. V Dalmaciji so ga nazivali Don Kosto ali/in pa Veličas-t-ni. Rad je imel tako vernike kot nevernike, ateiste. Janjino so hoteli l. 1942 požgati, ker so ujeli šest mladih fantov partizanov, ki jih je on rešil s svojim znanjem italijanščine in s talarjem na sebi. Tudi zato so ga imeli radi, ker je po tem pripovedovanju rešil Janjino pred požigom. V svoji nenehni aktivnosti zdaj za cerkev in vero, zdaj za glasbo in umetnost, jezike in še kaj, je bil vedno v delu. Tudi spal je zelo malo. Veliko je delal, obvezno pa je poznal opoldanski počitek, znano 'siesto.'

Stalne stike je stric Kosto vzdrževal zlasti še po zadnji vojni (po l. 1945) z glasbeniki. Iz korespondence, ki je bila v moji lasti v stričevi zapuščini, so bila to velika imena naše, slovenske kot tudi nekdane jugoslovanske glasbene scene: Matija Tomc, ki ga je obiskal vsako leto v Dalmaciji, Anton Jobst, slovita Zinka Kunc, pevka in operna solistka, dramski igralec Edvard Gregorin, hrvaški basist Tomislav

Neralič, ki je bil prav tako reden gost strica Kosta, Anton Grum (sicer Ljubljčan, kasneje pa se je za stalno preselil v Dubrovnik!) idr. Z g. Grumom sta bila najboljša prijatelja.

Bil pa je človek, ki se ni znal z nikomer skregati. Že to, da je bil nazadnje na Brezjah noč in dan v spovednici, da so ga imeli ljudje radi, pove tudi to, da je bilo na kar dveh (zlatih) mašah (na Brezjah in v Žireh) ogromno ljudi. »

Frančiškan pater **Vid Lisjak**; (roj. 1956, župnija sv. Frančiška, Ljubljana, Černetova 20, 1. dec. 2003): »Lahko vam povem, da obstojijo na našem frančiškanskem koru še note Dona Kosta (Jernejka Sel/j/aka), kaj več pa vam bo lahko pri tem pomagal naš organist in zborovodja, g. Matija

Brenčič. Spomnim se Marijinih pesmi, Slavimo Marijo, evharističnih pesmi, ... Osebo ga nisem poznal, pač pa naš pokojni pater Jakob. Kolikor vem, sta bila z njim v pisni zvezi, saj se spomnim zelo lepe, kaligrafske pisava Dona Kosta: Veleučeni, Velečenjeni, ... in tako naprej so se začenjale njegova pisma z Brezij v Ljubljano. Na Brezje je menda prišel s samo enim kovčkom in brevirkom, potem pa so ga sprejeli tam gori ... Menda je tam na Brezjah tudi pridigal, naj 'Marija ne hodi od nas, ...' saj se je bal, da bi jim v tistih hudih (železnih) časih vzeli še edino zaščitnico Brezij. Menda ga je potem na to temo naš kolega p. Jakob še podražil, kar pa mu je kar malce zameril. Pater Tomaž (Menart) je vedel povedati, da je bil (Don Kosto) kot spovednik zelo ljubezniv in kot tak zelo priljubljen med verniki in kolegi. Menda mu tudi obljubljenega in lastnega klavirja iz Dalmacije nikoli niso prepeljali na Brezje in tako je ostal tudi brez osnovnega (glasbenega) orodja, instrumenta; zelo ga je pogrešal. Na Brezjah pa je deloval do svoje smrti kot duhovnik spovednik.«

Izidor Rejc, sorodnik (roj. 1936; Ljubljana, Vodovodna c. 3; 4. dec. 2003): »Jaz sem J. Sel(j)aka doživljal na poseben način. O njem sem veliko vedel še iz rane mladosti, otroštva, zato sem si obljubil, da ga bom enkrat vendarle podrobno spoznal. In to se je zgodilo. Tako sem se po maturi, leta 1955 v septembru, ko sem imel pred seboj kot bruc na univerzi še cel mesec (dodatnih) počitnic, odpravil k njemu v Janjino v Dalmacijo. Ves v pričakovanju sem odšel na pot sam in doživel tudi pravi mali vihar na barki. Že ob prihodu v pristanišče v Janjino sem se navdušil nad mestom, saj ima izjemno lepo lego na hribu nad pristaniščem. Sam sem odšel proti cerkvi. Zraven je bilo župnišče, kjer je stric Don Kosto živel sam. Seveda je bil vesel, poznal pa me je očitno le iz korespon-

dence, morda še iz slik. Tudi samo župnišče pod cerkvijo je imelo zelo lepo lego, z malo vrta okrog. V vsej svoji skromnosti je živel sam, brez kuharice, kot to dandanes poznamo na Slovenskem. Tudi kuhal je sam, pri tem pa mi splošno njegove ribe juhe niso preveč ležale. Ob tem sem se tudi sam naučil kuhati, česar pa dotlej nisem preveč obvladoval. Vedno bolj se je v tem tudi sam trudil. V tistem času je kdaj pa kdaj odšel z doma za cel dan, največ v Dubrovnik. Medtem sem sam našel delo in največ pospravljaj, čistil, ribal in celo zvonil, saj se je čutilo, da pri hiši ni ženske roke. Vsega tega je bil stric Don Kosto zelo vesel. Razen seveda pri zvonjenju, kjer se mi je zataknilo, saj sem bil iz Žirov navajen tistih velikih zvonov, ki jih oba dobro pozna. Zaradi vsega tega, zaradi teh lahkih zvonov v Janjini je penkalo: penk-penk-penk, kot se temu reče in hkrati pomeni zvoniti h hudi uri, četudi je bilo čisto lepo poletno vreme. Včasih sva tudi kaj zapela. V hiši je imel klavir, kjer sva tudi prepevala, saj je takoj spoznal, da moj glas vleče na tenor, višje. Vedno je imel zelo veliko obiskov: v vsakem od obiskovalcev, pa najsi je šlo za naključne ali znane ljudi, je iskal in našel nekaj dobrega; bil je izjemen človeški pozitivist. Tako je povsem enakopravno sprejel običajnega vernika ali miličnika, komandirja tamkajšnje miličniške postaje. Sicer pa tudi oba pozna znane medvojne zgodbe, v katerih je naš Don Kosto vedno igral odličnega posrednika med vojskujočima se stranema: med

domačini in italijanskimi okupatorji. Za vse to so ga imeli zelo radi, četudi je resda živel bolj samotarsko kot ne. Tudi svoje pisarne mi v začetku ni pustil pospraviti. Bila je polna knjig, še več pa je bilo v njej pisem, saj sem že omenil, da je bil strasten dopisovalec z nešteto znanimi in manj znanimi ljudmi po vsem svetu. Tudi teh njegovih pisem sem se ob neki priliki lotil, saj je bil to ogromen kup neurejene pošte, več kot pol m³ pisem in papirja. Pri pospravljanju nisem čisto nič zavrnel. Ko se je vrnil, me je seveda pohvalil, ali glej za zlomka, obišče ga neka meščanka, naj ji pokaže neko pismo iz Amerike, kjer jo pač nekdo posebej pozdravlja. In seveda Don Kosto tega v tem (novem) redu, pisma, za katero je dobro vedel, da je pri njem, ni mogel več najti. Bil pa je naš Don Kosto tudi velika dobričina po materialni strani. Ko so mu prinesli ne zeljnate glave, le nekaj vseh zelja (listov, op. IR), jim je v zameno takoj dal več, kot pa je dobil. Iz njegove dobrote se je marsikdaj naredila škoda, seveda njemu v slabo. V septembru je bila tam doli v Dalmaciji tudi že trgatev. Tudi on je imel svojo vinsko klet, v katero so mu tu pa tam kdaj kmetje kaj pripeljali. Tudi jaz sem mu lahko pomagal pri tem pretakanju vina, ki so ga dobri ljudje prinašali stricu še v pravih mehovih. Ker pa z njimi nisem znal ravnati, sem seveda tistega dragocenega vina več polil in prispeval k še večji umazaniji, ki pa jo je bilo seveda treba počistiti. Nikoli pa mi ni pustil pospraviti svoje spalnice, za ta res samo njegov prostor je očitno v župnišču veljala 'klavzura.' Pa sem se lotil tudi tega prostora. In tudi v tem je bil kasneje, kot mi je pravil, ko se je ulegel v pospravljeno in poslano posteljo, izjemno hvaležen. Vsak dan sem mu odhajal tudi po pošto. Vedno je je bilo cel šop, četudi sem jo vsak dan še več odnesel. V tem, koliko je je prejel, ni bil nikoli zadovoljen. Vedno sem ga moral miriti in troštati v tem, da jo je še vedno veliko in da bo usa, ki še ni prišla, na vrsti jutri ... Neverjetno je vzdrževal to korespondenčno klimo, sicer daleč od doma, pa izgleda, da je bil tudi na ta, takrat skoraj edini možni komunikacijski način vedno doma; kljub temu, da je bil tam doli v Dalmaciji, v Janjini lepo sprejet, je očitno v tej njegovi intimni domovinski ljubezni prevladovala ljubezen do svojih domačih, najbližjih. V tistem času sem ga želel tudi opozarjati na bolj ali manj dobre ljudi, čeprav mi seveda v tistem svojem in že omenjenem ekskluzivnem dobrotništvu ni nikoli dal prav; obveljala je njegova! Kasneje sem ga še bolj redno obiskoval na Brezjah, prav tako pa je redno sam prihajal z Brezj na obiske v Žiri. Tam je pogosto obiskal vse sorodnike, ki pa jih glede na takratne velike gruntarske kmetije z veliko otroci, ni bilo malo. Po domače smo mu v Žireh rekli (stric) Jernejko, uradno, duhovniško pa je bil Don Kosto. Rad je pisal, rad je komuniciral, rad pa je dajal ljudem okrog sebe celo večja priznanja in kvalitete, kot pa si jih je marsikdo zaslužil. Zelo rad je osebno in v pismih začeljal velikopotezno: Velečenjeni, Veličastni, Profesor, ... Tudi do mene se je kasneje, ko sem študiral in diplomiral in sploh takrat, ko sem postal direktor žirovske Alpine (od 1966 do 1975) obnašal zelo spoštljivo. Pri njem je veljalo v psihološkem pogledu vse to za dobro naložbo zanj, zame in za cel (žirovski) rod. Vedno je bil pri teh naših odločitvah zelo naklonjen, vesel, pa še vedno nas je opozarjal: bodi dober, uči se itd. Znal je biti domoljuben in je ponavadi veliko več vedel o nas kot pa mi sami tukaj. Prav tako je bil zelo informativen o Slovenstvu do Hrvatov v Dalmaciji tako, da so prav po njegovi zaslugi Dalmatinci (Hrvati) več vedeli o Sloveniji kot pa o samih sebi, Hrvaški.

Zato le menim, da je za seboj pustil kar vidno sled tako v življenju, teologiji in tudi v glasbi.

Tudi v glasbi, zlasti še v petju sva se ujela, kar pomeni, da je bila cela naša (širša) rodbina glasbena, muzikalična. Moja davna in osebna želja je bila, da bi študiral petje poklicno. Bila je to daleč prva želja, saj sem pel od samega otroštva, kasneje znal vse (operne) arije in vsi okoli nas so bili taki, pevsko navdahnjeni. Tudi moji dve hčerki sta študirali (solo)petje. Jernejkov rod je res bil zelo pevski. V vasi Sovra so vsi peli: zvečer, ko so prišli skupaj in so zapeli, se je vse naokrog slišalo petje tja do okoliških vasi. Njegov brat Ivan, torej moj stric, je bil izjemen tenor tako na koru kot v vaškem petju. Tudi Milan (Seljak) je bil izreden bariton, saj se je edini resno in poklicno ukvarjal s petjem in glasbo. Rod je zatorej izjemno (s)peven. Sam stric Jernejko mi je rekel, da pa so njega (pevsko, šolano) pokvarili, kajti v času pred mutacijo bi se moral malce paziti, pa so ga drugi forsirali, da je pel, kar mu je glasovno kasneje vseskozi škodovalo. Glas se mu je sesul, ni imel več nastavka kot pa je za glas potreben. Včasih, ko sem bil pri njem na obisku, je sedel tudi za klavir in če je že komponiral, je komponiral izključno ob njem. Vedno je imel na klavirju prazen notni papir in nanj je velikokrat kaj zapisal.

Potrdila se mi je že znana ugotovitev, da je bil zelo komunikativen, z izjemnim smislom za korespondenco, četudi njegova pisma niso bila dolga. Vse skupaj je v pisnih opravil v le nekaj stavkih in na ta način je vzdrževal zvezo z velikim številom znancev, sorodnikov in drugimi. Zaradi svoje vitalnosti in radovednosti, zaradi ljubezni do svoje (slovenske) domovine in njenega zaledja je ves čas iskal podatke in tako vzdrževal svojo odsotnost in razdaljo. Še od doma se spomnim teh podatkov, ko se je govorilo: spet je pisal (Don Kosto!), poglej! Ko sem se pogovarjal s svojo staro mamo, njegovo sestro, je rekla: tak pač je, živahen in radoživ, zdaj skoči sem, zdaj tja. V njem je bilo življenja za par (drugih) ljudi, četudi ga vsi v tem tudi niso imeli radi. Kjerkoli je bil, je vse vzel za dobro, četudi je bil vseskozi ali pa kar večino svojega aktivnega duhovniškega in s tem tudi glasbenega življenja daleč od domovine, Žirov in svojih najbližjih. Za naše takratne pojme je to izgledalo kot, da je odpisan, če pa 'njegove' Dalmacije nisi doživel tam doli, na samem mestu, ga sploh nisi mogel razumeti. Janjina je seveda izredno lepa, če je že on imel Janjanine rad, so ga tudi oni imeli radi. Tukaj je bila tovrstna, ljubezenska vzajemnost že kdaj dosežena, če ne celo presežena. Janjina, njeni meščani in rodbine so se imeli celo za malce gosposko mesto v Dalmaciji. Ljudje so odhajali na študije v sosednji Dubrovnik ali Italijo, v Zagreb pa skoraj ne. Kajti Janjina ni tipično pristaniško, dalmatinsko mesto z vsemi posebnostmi tega življa. Gre za povsem drug življenjski in kulturni pedigre.

Ko sem se po slabem mesecu dni vrnil v tistem septembru (1955) iz Janjine, sem svoje dotedanje vtise in odnos do strica Jernejka samo še potrdil, strnil, se strinjal z vsem, kar sem o njem pred tem srečanjem vedel bolj teoretično kot ne: še boljši je in spet drugačen. Kajti Slovenci smo po naravi bolj zaprti in zadržani, zato dolgo traja, 'predno si odpneš površnik.' Don Kosto tega ni imel. Ni poznal teh in takih meja in omejitev in ne pregrad (med ljudmi). Imel pa je v sebi zagotovo kar več talentov, med katerimi je bila morda muzika samo eden od njih. »

Jezuit pater **Edmund Böhm** (roj. 1914; *Rezidenca družbe Jezusove*, Zrinjskega ul. – ul. Papeža Janeza II. 13, Ljubljana; 5. dec. 2003 in /še dodatno/ pismo z dne 26. 1. 2004, ki je Dona Kosto, alias Jernejka Sel/j/aka osebno poznal): »Dona Kosta sem spoznal na Brezjah, kjer je bil po prihodu iz Dalmacije goreč spovednik. Kadar pa

je manjkal kdo od zadolženih za igranje v cerkvi (na orglah!), je tudi on zaigral na brezjanske orgle. Jaz sem prihajal na Brezje od leta 1964 ob poletnih nedeljah kot spovednik – pomočnik. Srečevala sva se ob sobotah pri večerji in ob nedeljah pri kosilu. Hitro sva se zbližala, saj je bila komunikativnost njegova posebna odlika. Rada sva se srečevala in pogovarjala. Marsikaj mi je povedal o »svoji« Dalmaciji. Iz njegovih pogovorov se je videlo, da se je tam (v Dalmaciji!) dobro počutil, ker so ga tamkajšnji ljudje imeli radi, on pa njih. Kot človek in duhovnik je bil optimist. To je bil njegov značaj in njegova karizma. Vedno je v vsem iskal nekaj svetlega, pozitivnega in to je s svo-

jim optimizmom vedno tudi našel. Tudi dogodke, ki jih je doživljal, je vedno označil za dobre: v pogovoru je pri človeku vedno našel dobro besedo, v dogodkih pa je videl vse dobro. Taki ljudje so dragoceni za svoje okolje.»

Frančiškan pater, fra. **(H)ilar Lukšić** (roj. 1915; Frančiškanski samostan »Mala braća« v Dubrovniku, Placa 2, Hrvaška; pismo z dne 13. jan. 2004; iz hrvaščine prevedel avtor, FK): »... Da ni med (2.) vojno Janjina še bolj nastradala, da njeni prebivalci niso bili postreljeni ali pa odvedeni v taborišča, se vsi po vrsti lahko zahvalijo 'Don Kostu', kot so ga vsi na Pelješcu imenovali; saj je bil vsem poznan kot dober in uslužen, pripravljen tudi na žrtve, če pomaga najbližjemu. Znal je italijanski, nemški in hrvaški jezik in vedno molil, dokazoval nedolžnost, preklinjal italijansko in nemško oblast in vojaške oficirje. Njegove tople besede pa so bile polne bolečine in ljubezni za vse tiste, ki jih je iskreno ljubil in na njegove besede bi se omehčala še kamnita srca. V aprilu 1944, torej še v vojnem času, sem prepešal pot od Stona proti Kuni, ki ni imela ne župnika, ne veroučitelja in ne učitelja. Prišel sem tudi do Janjine,

kjer me je kot brata – popotnika – sprejel Don Kosto. Zelo je bil vesel, da bo odslej tudi Kuna imela duhovniško moč, to izmučeno ljudstvo, ki mu je tudi on pomagal po vseh svojih močeh. Vso to ljubezen je prenesel tudi name in na moje pomočnike, ki so mi prišli na pomoč ... On nas je navkljub svojemu lastnemu siromaštvu in bedi oskrbel tako s hrano, obleko kot nasveti; naj mu bo večna zahvala božja nagrada ...»

Oznaka dela

Sel(j)akov kompozicijski opus ni niti kvalitativno niti kvantitativno primerljiv s skladatelji, glasbenimi ustvarjalci, ki so sočasno delovali z njim doma (v Sloveniji ali/in na Hrvaškem) in v svetu. Za povsem profesionalno ustvarjalno delo tudi ni imel za seboj (pre)potrebne (obrtne) skladateljske šole, za njegovo pustvarjalno delo organista, pianista, pevca in zborovodje pa razen nekaj njegovih (osebnih) iz-

jav in pa mnenj ostalih, po večini ne poklicnih glasbenikov, tudi nimamo na razpolago ustreznega in verodostojnega gradiva, dokazov (posnetkov). Prav tako v okviru ohranjenega ustvarjalnega dela (kompozicij) ne moremo reči, da smo imeli vsekoli na razpolago ves njegov opus. Iz opusa pa, ki je pred nami, pa lahko razberemo, da je le-ta na podlagi že omenjenih muzikoloških analitičnih kriterijev enostaven, preprost, prej rezultat verziranega ljubitelja in glasbenega gorečnega kot pa adekvatnega in izšolanega skladatelja. To velja tako za ritem in uporabo taktovskih načinov kot predpisanih metrumov in agogičnih oznak kot vsega tistega, kar je v zvezi z zapisanimi melodijami: te so v večini primerov enostavne, v glavnem zborovske (= vokalne), njihovi zapisi pa v glavnem izhajajo iz glasovnih obsegov zborovskih ženskih in moških pevskih glasov, torej izvajalcev, na katere je avtor Don Kosto lahko računal. Enake ugotovitve veljajo za pripisane orgelske spremljave. Da pa bi lahko podali povsem adekvatno analizo Sel(j)akovega klavirskega ali orgelskega stavka, nam zaradi okrnjene tovrstne avtorjeve zapuščine niti ni bilo dano. Podobne ugotovitve veljajo za harmonije. Tudi te so enostavne, drže se strogih pravil moduliranja glavnih stopenj durovih in molovih lestvic, kakšne tovrstne drznosti ali celo odstopa od znanih in glavnih lestvičnih stopenj in njihovih akordov pa v izkazanem opusu ni zaznati. Tako kot so Sel(j)akovi ritmi, melodije in harmonije enostavne in prozorne, neproblematične, taka je tudi njegova (glasbena) barva, inštrumentacija oziroma orkestracija; te skorajda ni zaznati, saj v večini primerov nastopa v njegovem opusu (mešani) pevski zbor: vse od enoglasnega pa do največ štiriglasnega, redko a cappella (= brez spremljave). Večina Sel(j)akovih glasbenih zapisov predstavlja torej vokalna (kvečjemu še vokalno-inštrumentalna glasba), kar pomeni, da je njegova glasba še dodatno »podrejena«¹ zunajglasbenim vsebinam, besedilom, in še to največ liturgičnim. Sel(j)akova glasba je zato taka, kot je bil on sam kot duhovnik, »v službi božji.« Glede oblik nastopajo izključno pesemske oblike pa še med temi lahko razberemo veliko asimetrije. To lahko pomeni po eni strani ali nesrečen izbor razpoložljivih in odbranih besedil, neodločnost v morebitne posege le-teh in spreminjanje danih besedil v »librete«, ali zaradi morebitnega tovrstnega »neznanja«² pristajanje na vse tovrstne danosti. Prav tako v njegovem opusu z vsega nekaj prek 160 del ne najdemo nobenega cikličnega (glasbenega) dela, iz katerega šele bi lahko razbrali tovrstno skladateljevo (ne)kvaliteto.

Kljub temu pa v dani situaciji ne moremo potegniti določene (do)končne črte pod zaključek oziroma podati (do)končne oznake skladateljevega dela, saj je bilo vzrokov za tako opravičilo oziroma nujno opozorilo: na razpolago imamo premalo adekvatnih in primarnih arhivskih gradiv, med katera zagotovo sodijo vsi dokumenti o Sel(j)akovem (glasbenem) šolanju in o celotnem opusu, ki se je med številnimi avtorjevimi selitvami in v že omenjenem požaru zmanjšal na »borih«³ 161 enot. Prav tako je poleg že omenjenih fragmentarnih omenitev to edina prva tovrstna študija, ki pa tudi že v samem začetku ni imela večjih ambicij kot prikaz razpoložljivih dejstev in pa na koncu koncev kot neke vrste opravičilo za pomanjkanje Seljakovih podatkov in primarnega arhivskega gradiva o njem, vključitev rubrike in inštituta informatorjev, ki zdaj že iz »druge roke«⁴ (po)kažejo Dona Kosta alias Jernejka Sel(j)aka takega, kot smo ga skušali orisati ali kot se ga je dalo z minimalnimi sreds-

tvi prikazati optimalno. Še vedno pa velja omenjena skica za študijo za neke vrste prvo tovrstno muzikologovo oceno, ki navkljub naprežanju tudi vseh razpoložljivih informatorjev, Sel(j)akovega dela in rezultatov postavi njega kot osebnost in delo na mesto, ki mu gre: tega mu nihče ne more niti noče odvzeti, prav tako pa se na podlagi danih rezultatov in ohranjenega (notnega) gradiva žal njegovega dela tudi ne da prevrednotiti. Vseskozi je bila ta bojazen pred vsemi, ki smo se z njim in njegovim delom tako ali drugače ukvarjali. Zato tudi tovrstne rezerve še obstajajo. Življenje in delo duhovnika in skladatelja Jerneja Sel(j)aka je bilo vsekakor v prvi vrsti namenjeno sveti veri in službi božji, šele na drugem mestu je bila seveda glasba. Pa še ta se je v Sel(j)akovem primeru vseskozi delila na ustvarjalnost in poustvarjalnost, na produkcijo in reprodukcijo. Prav tako ne moremo reči, da so mu bile vzorne primerjave v številnih in oddaljenih dalmatinskih krajih, mestih, trgih in vaseh, adekvatne takratnim slovenskim, morda v Ljubljani. Zatorej je potrebno navedene in (do)končne ocene in sklepe jemati z določeno rezervo in distanco in jih seveda iz tistih časov in krajev komparirati z zahtevami in možnostmi današnjih časov in evropskega prostora; kar pa seveda pomeni samo še težje primerljive rezultate in s tem morda nižanje vrednosti Sel(j)akovega (ustvarjalnega in poustvarjalnega) glasbenega dela.

Seznam okrajšav

bes.....	besedilo
CG.....	Cerkveni glasbenik
IR.....	Izidor Rejc
FK.....	Franc Križnar
L., l.....	letnik, leto
MM.....	Mälzlov metronom
msgr.....	monsignor (franc., ital., prevzvišeni gospod; naslov višjih katoliških duhovnikov, npr. prelato)
NšAL.....	Nadškofijski ordinariat v Ljubljani
P.....	Pevec
p.....	pater
prev.....	prevod, prevedel
rkp.....	rokopis
sv.....	svet (-i)
UDK.....	Univerzalna decimalna klasifikacija
v.....	vidi, glej v ...
Z.....	Zbori

Viri in literatura

1. Arhiv Milana Seljaka v Žireh, Sovra št. 3.
2. *Cerkevni glasbenik*, L. 49/1926, št. 7 - 8, str. 108.
3. *Cerkevni glasbenik*, L. 50/1927, št. 1 - 2, str. 25 - 26.
4. *Cerkevni glasbenik*, L. 51/1928, št. 9 - 10, str. 156 - 57.
5. *Cerkevni glasbenik*, L. 52/1929, št. 1 - 2, str. 27 - 28.

6. *Cerkevni glasbenik*, L. 53/1930, št. 9 - 10, str. 152 - 53.
7. *Cerkevni glasbenik*, L. 54/1931, št. 7 - 8, str. 120 - 21.
8. *Cerkevni glasbenik*, L. 55/1932, št. 1 - 2, str. 27 - 28.
8. *Cerkevni glasbenik*, L. 60/1937, št. 7 - 8, str. 132.
10. *Cerkevni glasbenik*, L. 62/1939, št. 11 - 12, str. 187 - 88.
11. *Cerkevni glasbenik*, L. 83/1990, št. 1 - 3, str. 7 - 14.
12. *Cerkevni glasbenik*, L. 83/1990, št. 4 - 6, str. 28 - 40.
13. *Cerkevni glasbenik*, L. 83/1990, št. 7 - 9, str. 53 - 55.
14. *Cerkevni glasbenik*, L. 95/2003, št. 11 - 12, str. 13 - 14.
15. *Družina*, L. 1968, št. 13, str. 6.
16. *Gorenjski Glas*, 15. 5. 1998, str. 26.
17. Informatorji: - Don Božo Baničević, Žrnovo (o. Korčula, Hrvatska),
 - pater Edmund Böhm, Ljubljana,
 - Darij Erznožnik, Žiri,
 - frančiškan pater Vid Lisjak, Ljubljana,
 - frančiškan pater, fra. (H)llar Lukšić (Dubrovnik, Hrvatska),
 - frančiškan pater Dr. Viktor Papež, Brezje (na Gorenjskem),
 - Izidor Rejc, Ljubljana,
 - Štefan Rezec, Brezje (na Gorenjskem),
 - Leon Rupnik, Brezje (na Gorenjskem),
 - Milan Seljak, Žiri,
 - Alfonz Zajec, Žiri.
18. Knjižnica Orglarske šole (pri Teološki fakulteti v Ljubljani; gl. tudi na internetu: prim. izpis z dne 7. 2. 2004).
19. Križnar, F., *Anton Jobst* 1894 - 1981, življenje in delo glasbenika in skladatelja, PEGAZ, Ljubljana 1990.
20. *NšaL - Nadškofjski arhiv v Ljubljani*, Krekov trg 1 (*Rojstne knjige in Knjige umrlih*).
21. *Pevec*, L. 8/1928, št. 11 - 12, str. 69 - 70.
22. *Zbori*, L. 4/1928, št. 2 (1. 4. 1928), str. 14.
23. *Župnijski urad sv. Frančiška* v Ljubljani, Šiška, Černetova ul. 20;

Zusammenfassung

Der Pfarrer und Musiker Don Kosto (Jernejko) Seljak

Der Pfarrer und Musiker Don Kosto alias Jernejko Sel(j)ak wurde am 23. August 1893 im Ort Žiri geboren. Seine Ausbildung beendete er in Dubrovnik oder in Ljubljana. In Dubrovnik wurde er zum Priester eingeweiht und dort trat er auch in den Franziskanerorden. Die Primiz las er in Žiri am 27. Mai 1917. Über seine Musikstudien sind keine Daten vorhanden. In der Bibliographie, die bei seinem Neffen Milan Seljak in Žiri aufbewahrt ist, werden 161 erhalten gebliebene Werke in Handschrift und in Druck erwähnt. Davon gibt es nur 11 weltliche Werke (zwei Vokalstücke, zwei einstimmige, zweistimmige Werke mit Orgel, fünf gemischte Chöre a cappella und zwei Männerchöre a cappella) und 150 kirchliche Werke: ein Solowerk a cappella, 26 Werke für Solo und Orgel, 13 ein- und zweistimmige Werke mit Orgel, 101 gemischte Chöre mit Orgel, 6 Messen und noch 2 gemischte Chöre a cappella. Eine Opusanalyse wurde gemacht. Analysiert wurden eine sechssätzige Messe Misae und S. Blassi (1958), Drei Lieder der Himmelsmutter (1963) und ein Zyklus von vier Liedern gewidmet an Maria aus Brezje (1960 – 1968). Die Analyse stellt den Musiker durch eine analytische musikologische Optik dar (Rhythmus, Melodie, Harmonie, Farbe –Instrumentation –Orchestration und Form). Don Kosto zog oft um. Den meisten Teil seines pastoralen Lebens verbrachte er in Dalmatien (Cavtat, Dubrovnik, Janjina, Kuna, Orebi) usw.), zuletzt lebte er und wirkte in Brezje, wo er am 14. Juni 1968 starb. Dort wurde er auch beerdigt. Wegen des Mangels an Archivmaterial über das Leben und Werk von Don Kosto alias Jernej Seljak wird der Beitrag durch die Erklärungen vieler Personen, die Jernej Seljak persönlich gekannt haben oder mit ihm verwandt waren, ergänzt. Über den Musiker erzählten: Alfonz Zajec (Žiri), Don Božo Baničević (Žrnovo auf der Insel Korčula), Franziskanerpater Dr. Viktor Papež (Brezje), Štefan Rezec und Leon Rupnik (beide aus Brezje), Darij Erznožnik (Žiri), Milan Seljak (Žiri), Franziskanerpater Vid Lisjak (Ljubljana), Izidor Rejc (Ljubljana), Jesuitenpater Edmund Böhm (Ljubljana) und Franziskanerpater fra. Hilarij Luk(i) aus Dubrovnik. In der Werkbezeichnung werden vor allem seine kirchlichen Werke betont. Im Beitrag gibt es ein Verzeichnis von Abkürzungen (15), Quellennachweis und Literatur (31), Anmerkungen (20), in denen alle Seljaks »Zuschriften« angegeben werden, die er in den Jahren 1926 bis 1939 veröffentlicht hat.